

Fj 004

Fol

Közgazdász

A MARX KÁROLY

KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXXIII. ÉVFOLYAM 15. SZÁM

ÁRA: 4 FORINT

1989. SZEPTEMBER 29.

Kinyílt az egyetem

Fotó: Rózsa Gábor

Mi hol lesz a költözködés után

A Népgazdaságtervezési Intézet utódja, a Makrotervezési és Modellezési Intézet az egyetemre költözik. A hír immár egy, a tanszék új elhelyezését megjelölő térképben is testet öltött. A rekonstrukciós apparátus által készített dokumentum szerint jópár tanszéknek a főépületen belül is mozognia kell a nagylétszámú intézet idekerülése miatt. A tervek a végső egyeztetés stádiumában vannak, költözködés: várhatóan októberben.

Az első emeletre, a szociológia tanszék mellé kerül a filozófia tanszék, eddigi helyét a második emeleten, szemben a politikaelmélet tanszékkel az agrár tanszék veszi át. Erre a szintre, az épület déli oldalára, a munkagazdaságtan és a pénzügyi tanszék, illetve az oktatási és a személyzeti csoport eddigi helyére kerül az MMI. A munkagazdaságtan tanszék, szemben a jogi tanszékkel, a Sóház utcai oldalra költözik. A pénzügyi tanszék, illetve a személyzeti, valamint az oktatási csoport új helye a Duna-parti front. Az MSZMP három helyett kettő és a belső udvarra néző szobát kap szemben a szakszervezetel, amely közvetlenül a tanácsterem mellett helyezkedik el. A harmadik emelet északi szárnyának Dimitrov tér felőli oldala a külgazd. és az áruforgalom tanszéké, míg a Sóház utcai front a Kinizsiből szintén ide költöző marketing tanszék új helye.

Egyetemünk kiadó hivatala a Kinizsi utcai épület III. emeletének Zsil utcai oldalára, a PTK és a pedagógia tanszék a II. emelet Kinizsi utcai szárnyába költözik.

Díszdoktor avatásra készül az egyetem

Az egyetemi tanács legutóbbi ülésén két díszdoktori határozatot fogadott el. Díszdoktori címmel tüntetik ki: Pach Zsigmond Pált, egyetemünk neves professzorát 70. születésnapja alkalmából és Herta Firnberg osztrák tudóst, 80. születésnapja alkalmából. A kitüntetések átadásának időpontjáról később döntenek. (Részletes cikk a 2. oldalon.)

A diákok nem versenylóvak

Most, hogy már a reform jegyében eltelt egy év, éppen időszerű, hogy kikérjük a hallgatók véleményét, hogyan értékelik az új tanulmányi rendszert. A diákság szempontjait, tapasztalatait az egyik legilletékesebb: Szabó Attila (II. évfolyam), a HT oktatási reformért felelős tagja mondta el nekünk.

– *A reform az írásbeli számonkérésre teszi a fő hangsúlyt. Mit szól ehhez a diákság?*

– Ahogy én látom, az egyetemi vezetés azért érvel az írásbeliség mellett, mert így úgymond egyrészt jobban biztosított az objektív számonkérés, másrészt pedig ezzel is közelítünk a korszerű nyugat-európai oktatási rendszerhez, ahol szintén dominál az írásbeliség. Ez utóbbi biztos, hogy igaz, csak én nem tudom felmérni, mert még nem jártam Nyugaton. Ami pedig az objektív felmérést illeti, ezt csak úgy lehetne igazán elérni, ha minden diák mögé felügyelő tanárt állítanának.

Amíg áll a világ, a diák puskázni fog, tehát az új rendszerben sem mindenki azt a jegyet kapta, amit megérdemelt.

Másrészt az én gondom ezzel kapcsolatban még az, hogy a szóbeliség – ahol mégiscsak személyes kapcsolatban áll a tanár a diákkal, így ennek apró megnyilvánulásaiból is érezheti, érti-e a tananyagot, vagy csak bebiflázza – elsorvad. Természetesen vannak olyan tárgyak, mint például a matematika vagy a számítástechnika, melyeknél egyértelműen írásbeli vizsgára van szükség. De mégiscsak abszurdum ennek előírása gazdaságtörténet, földrajz vagy szociológia esetén. Nem hiszem ugyanis, hogy egy közgazdásznak ne lenne szüksége jó beszéd- és kifejező-készségre. Szerintem tehát a vizsgák módjának megválasztásakor a tantárgyak jellegétől függően ésszerűbben kellene differenciálni.

(Folytatás a 3. oldalon.)

Német egység kelet-német módra

Az egységpárt állama csak a berlini „nyitott határ” drasztikus lezárásával tudta (fel)tartóztatni polgárait, akik – növekvő számban – a „lábukkal szavaztak”, a német kérdésben (1949-től a berlini fal felépítéséig majd 2,7 millióan távoztak az NDK-ból); ez aligha járult hozzá a demokratikusnak nevezett német állam tekintélyének növekedéséhez. (Cikk a 10–11. oldalon.)

Állványozás az aulában

Idén nem kezdhető meg a Kinizsi utcai új kollégium építése, mivel a művelődési tárcának nincs pénze erre a célra. A szeptember 6-i vezetői ülésen Bozzay László főmérnök adott tájékoztatást arról, hogy az építkezésre az Országos Tervhivaltól kapott 10 millió forintot mire akarja fordítani az egyetem vezetése. Eszerint ebből az összegből 4 millió jutna a Könyvtár számítástechnikai felszereltsége javítására; 1,5 millió forintot kapna az egyetemi kiadó indulási költségei fedezésére, 3 millió forintot biztosítanak a nyelvi kabinetrendszer fejlesztésére, és 1,5–2 millió forintot költözködések finanszírozására, illetve fogyóeszköz-beszerzésre használnának fel.

Németh Bélánétól, a rekonstrukciós munkák egyik vezetőjétől megtudtuk, hogy részben a hangszigetelő burkolatának átalakítása, részben a tetőszerkezet javítása céljából október 20-áig felállványozzák az aulát. Ezekre a munkákra azért kerül most sor, mert a nyáron folyamatosan kongresszusok foglalták le egyetemünk e reprezentatív helyiségét.

„Nem lehet ez ügyben mindenkit boldoggá tenni”

Fontos döntések az első egyetemi tanács ülésén

Az új tanév első egyetemi tanácsülésére szeptember 14-én került sor. *Csáki Csaba* rektor üdvözlő szavai után személyi kérdések megvitatására került sor. A rektor bejelentette, hogy a három karon megtörtént a dékánhelyettesi választás.

Új dékánhelyettesek

Dékánhelyettesi megbízást kapott az általános társadalomtudományi karon *Hrubos Ildikó*, a közgazdasági karon *Mikó Gyula* és a gazdálkodási karon *Sípos Zoltán* Dékánhelyettesi megbízást kapott *Bakonyi István*, a Nyelvi Intézet igazgatója. A jövőben az intézet mindenkorai igazgatója dékánhelyettesi rangban lesz.

A dékánhelyettesi kinevezésekkel kapcsolatban *Fáy Árpád*, az esti-levelező hallgatók képviselője megjegyezte, hogy jó lett volna, ha a dékánhelyettesek a kinevezésük előtt módot adnak a velük való elbeszélgetésre, programjaikról, elképzeléseikről. *Fáy Árpádnak* egyedül *Sípos Zoltánnal* sikerült ilyen kapcsolatba kerülni, így – mint mondotta – rá megnyugtatóan adja szavazatát, míg a többiek esetében – akik úgy látszik, az ilyen megnyilatkozást nem tartották fontosnak – szavazatával tartózkodni fog.

Az egyetemi tanácsnak csak tudomásulvételi joga van a dékánhelyettesek megbízása esetében, így a tanács szavazatával *Sípos Zoltánt* egyöntetűen, míg a többiek esetében egy tartózkodással hagyta jóvá a kari tanács szavazatát. Az alapozó képzés dékánhelyettesi kinevezése viszont egyetemi hatáskörbe tartozik, ennek megfelelően az egyetemi tanács az alapozó képzés dékánhelyettesének *Temesi Józsefet* 27 igen és 1 tartózkodással választotta meg.

Díszdoktori jelölések

Két díszdoktori avatásra tett javaslatot a rektor. *Pach Zsigmond Pál* díszdoktori javaslatát az egyetemi tanács elfogad-

ta, amelyet a neves professzornak 70. születésnapja alkalmából adományoz az egyetem. Előreláthatólag a kitüntető cím átadására október 19-én kerül sor. Ugyancsak elfogadta az egyetemi tanács az Osztrák–Magyar Hungarológiai Társaság ajánlására *Herta Firnberg* 80. születésnapja alkalmából történő díszdoktori kitüntetési javaslatot. Az osztrák *Herta Firnberg* nyugalmazott tudományos és kutatási miniszter olyan személyiség, akinek a díszdoktori kitüntetése fontos lehet a két ország kapcsolata szempontjából, hangsúlyozta a rektor.

Bejelentés hangzott el arról, hogy *Pármiczky Gábor*, a statisztika tanszék vezetője írásban kérte nyugdíjazását. Egy sajnálatos baleset következtében egészségi állapota hirtelen megromlott, így a rektor kérte az egyetemi tanácsot, hogy értsen egyet *Pármiczky Gábor* felmentésével. A tanács egyhangúlag hozzájárult nyugdíjazásához. A megüresedett tanszékvezetői állást pályázat útján kívánják majd betölteni. Addig is a közgazdasági kar *Mundruczó Györgyöt* bízta meg a tanszékvezetői feladatok ellátásával.

Szó volt a filozófia tanszék vezetésének ügyéről is. Előreláthatólag *Papp Zsolt* lesz a tanszékvezető, azonban az ügy még folyamatban van.

Ezt követően a költözködésről adott rövid tájékoztatást a rektor. Az egyetem középtávú elhelyezkedési terve a nyári időszakban alakult ki. A rektor hangsúlyozta, hogy ez nem egy ideális program, de sajnos mindenkit ezügyben nem lehet boldoggá tenni. A megszületett kompromisszumos terv október első napjaiban lesz lebonyolítva. Erre alkalmasabb lett volna a nyár, azonban az érintett tanszékek távolléte miatt a költözködést a tanév megkezdésének időszakára kellett halasztani. Ugyancsak bejelentette a rektor, hogy a KTI Könyves Kálmán körüli épületbe történő költöztetése megkezdődött, amely könnyít a Nyelvi Intézet helyiségproblémáján. E bejelentés ellenére is helyiséggyöndről panasz-

kodott a Nyelvi Intézet ügyében *Bakonyi István*. Mint mondtotta, a Makarenkó utcai épület rekonstrukciójának megkezdésével az építők három alagsori oktatási helyiséget vettek el, ugyanakkor a jezsuita egyház is két helyiséggel rövidítette meg a nyelvi oktatást. *Bakonyi István* kérte az egyetem vezetés segítségét e komoly teremgyöndök enyhítésében, mert mint mondtotta, sajnos lassan már a mellékhelyiségekben is oktatni kényszerülnek. A rektor elismerte, az építkezés valóban komoly gonddal fog járni, de megoldást csak az épület teljes átadása biztosít majd.

Hogy áll az Országos Vezetőképző Intézet egyetemhez csatlakozásának ügye? – tette fel a kérdést *Szép Jenő*. *Hámori Balázs* dékán elmondta, hogy a Vezetőképző Intézet jogilag az egyetemhez tartozik, de szükség van egy féléves folyamatra, a szervezeti kialakításra, amely előreláthatólag 1990. január 1-jével valósul meg. Az átszervezési bizottság megkezdte munkáját.

Fáy Árpád megkérdezte, hogy miként oldódik meg az esti-levelező hallgatók egy részének nyelvi képzési finanszírozása január 1-jétől. A kérdésre válaszolva *Bakonyi István* elmondta, hogy jelenleg több száz esti-levelező hallgató szeretne nyelvet tanulni, de erre sem terem, sem tanár kapacitás nincs. Egyébként is komoly hiány mutatkozik elsősorban angol szakos tanárokból. A Nyelvi Intézet keresi a tanárok pótlására a lehetőséget, így az ELTE ötödéves bölcsészhallgatóival próbálja a hiányt enyhíteni. *Csáki Csaba* hangsúlyozta, hogy az egyetem elsődleges feladata a nappali nyelvoktatás biztosítása. Emellett keresni kell az esti-levelező hallgatók egy részének nyelvi képzési megoldását. Ebben az egyetem maximális segítséget nyújt minimum 4–5 csoport számára, a szükséges pénz és tanár biztosításával.

Az írásban beterjesztett egyetemi tanácsi munkatervet a testület egyhangúlag elfogadta. Ezt követően az egyetemi tanács

ügyrendjét fogadta el a testület a HT két kiegészítő javaslatával: 1. a szavazásnál „ha a tartózkodás aránya eléri a szavazásra jogosult jelenlevők 50 százalékát, a javaslat nem tekinthető elfogadhatónak.” 2. Az ügyrendi képviselőt öt tagja közül egy legyen a HT képviselője. Az egyetemi tanács évente újraszavazja az ügyrendi bizottságot.

A súlyozás elmarad

A következő napirendi pont a tanulmányi és vizsgaszabályzat megvitatása volt. Mint mondtotta a rektor a szabályzatot, amelyet amorf helyzetben hagyott jóvá az egyetemi tanács annak idején, most ki kell egészíteni, és az új helyzethez igazítani. Hosszas, alapos vita után, melyben különösen a HT képviselői voltak igen aktívak, az egyetemi tanács a szabályzatot elfogadta azzal a módosítással, hogy a 10 év-be nem tartozik bele a nyelvvizsga továbbá, hogy e tanévben még nem kerül bevezetésre az átlagszámításnál a tárgyak óraszám szerinti súlyozása, viszont a témát az egyetemi tanács újra napirendre tűzi tavasszal.

Kupcsik József rektorhelyettes tájékoztatta az egyetemi tanácsot arról, hogy a felvételi szabályzattal kapcsolatban a Művelődési Minisztérium óvással élt, amelynek következtében a vitatott kérdésekben az alábbi változtatások történtek:

– valamennyi másoddiplomásnak felvételt kell tenni az alapképzésre történő jelentkezésnél (ez nem vonatkozik a szakosító és kiegészítő képzésre);
– amennyiben a felételre jelentkezőnek van nyelvvizsga-papírja, akkor mentesül az alkalmassági vizsga alól és plusz három pontot kap; ha nem rendelkezik ilyennel, akkor nyelvi tesztet ír, amelynek alapján 1–3 pontot kaphat. Ha 0 pontot szerez, akkor nem kerül felételre;

– a vizsgabizottság tagjainak száma 3 fő lehet.

Az egyetemi tanács a módosításokkal egyetértett.

Kínai nyelvképzés

Bakonyi István az egyebek között felhívta az egyetemi oktatók figyelmét arra, hogy a

tanév folyamán idegennyelvű előadások megtartására nyílik alkalmuk szaktárgyukban, a felsőbb évfolyamosok előtt. Ezúttal kéri a jelentkezőket. Bejelentette továbbá, hogy a külföldi hallgatóink magyarnyelvű oktatása, amelyet eddig az ELTE látott el, ezentúl a Nyelvi Intézet feladata lesz. Jelentkezni lehet oktatóknak és hallgatóknak egyaránt kínai nyelvoktatásra. Egy-két csoport oktatására nyílik alkalom egy kínai lektor vezetése mellett, a Mű-

velődési Minisztérium finanszírozásával. Bejelentette, hogy kísérleti jelleggel megindult a szaknyelvi fordítói oktatás első éven egy-egy csoport keretében német és angol nyelven. Végeztül kéréssel fordult Bakonyi István az egyetem végzős hallgatóihoz, hogy akik közép- vagy felsőfokú nyelvvizsgával rendelkeznek, jelentkezzenek a Nyelvi Intézetnél oktatói feladatok ellátására. Munkájukért óradói díjat kapnak.

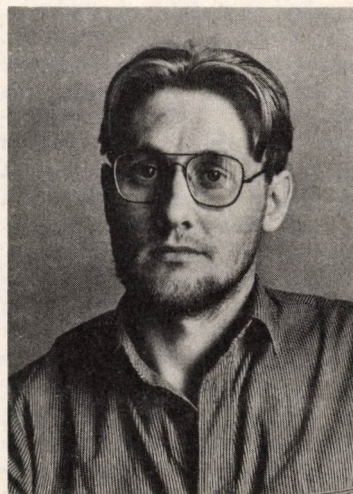
H.E.

zottnak tartom. Nem a diákok tehetnek arról, hogy nem kapnak meg bizonyos alapokat még a középiskolában. Az elmúlt évtizedek elhibázott gyakorlatát nem lehet egycsapásra megváltoztatni. Ráadásul úgy érezzük, hogy a tanulmányi és vizsgaszabályzat követelményrendszere enyhén szólva féloldalas, inkább csak a diákokkal szemben támaszt igényeket. Pedig meg kellene vizsgálni a másik oldalt is! Mi van akkor, ha az egyetemi vezetés, vagy valamelyik tanszék nem teljesíti kötelességét? Akkor milyen retorzióra kerül sor?! Ahhoz ugyanis, hogy az egyetem elvárja a diákoktól a lelkiismeretes tanulást, bizonyos kritériumokat neki is teljesíteni kell: például azt, hogy az egyes tanárok felkészültsége megfelelő legyen; vagy például azt, hogy zökkenőmentes legyen a tananyagellátás. Mi például három héttel a vizsga előtt kaptuk meg az új 220 oldalas pg-jegyzetet. De pg-ből legalább elkészült az új jegyzet, sok tárgyból viszont még mindig elavult, dogmatikus elveken alapuló tananyagot kaptunk. Ilyen körülmények között hogyan készüljünk fel normálisan a vizsgákra?

Félelem a keretszámtól

És, hogy még egyszer visszaterjek az úvakra; a diákság körében elterjedt az a pletyka, hogy az egyetem bizonyos keretszámokat szab meg hallgatólagosan az egyetemi ágra kerülésnél, így egyes tanszékekre hárul a szelektálás hálátlan feladata. Ugy éreztük, különösen a politikai gazdaságtan és a matek tanszék „nyírta” a hallgatókat. Sokakban tehát olyan félelemérzet alakult ki, hogy önhibájukon kívül – egy mennyiségi szemlélet miatt – nem kerülhetnek be az egyetemi ágra, jöllehet annak feltételeinek különben megfelelnek.

– Tehát a diákok szinte versenylovaknak érzik magukat?

– A versenyszellem önmagában nem lenne baj. De a keretszámtól való félelem miatt egészségtelen rivalizálás kezd köztünk kialakulni; vagyis, ha én jól írom meg a dolgozatomat, akkor az egyetemi ágra kerülhetek; s ezért nem segíthetek

neked, mert te esetleg kiszoríthatasz...

– Mint HT-tag, hogyan látod: bele tudtok érdemben szólni a diákságot érintő kérdésekbe?

– Nem tudok róla, hogy lenne-e még egy olyan demokratikus légkörű egyetem az országban, mint a közgáz; ahol a diákok érdekeit egy általuk közvetlenül választott testület képviseli. Ráadásul az egyetemi tanács ülésein a HT-nek minden, a hallgatóságot érintő kérdésben vétőjoga van.

– Ezt alkalmazták is?

– Több fontos esetben is sikerült elérnünk azt, amit akartunk. Például júniusban javasoltuk, hogy jó lenne egy, az ET-üléseinek lebonyolítását szabályozó ügyrend elkészítése. Ezt a rektori hivatal meg is csinálta, ennek módosítása során vita nélkül fogadták el az összes javaslatunkat. Az új vizsgaszabályzattal kapcsolatban már voltak nézeteltérések a HT és az egyetemi vezetés között. De végülis elértük többek között azt is, hogy az első két év tíz egyes osztályzatába a nyelvi jegyek ne számítanak be, illetve a súlyozott átlagok rendszerének bevezetését is sikerült elhalasztatnunk. Nem elsősorban azért, mert ellene vagyunk, hanem mert ennek hatásai, következményei nincsenek felmérve.

Ki, mire képes

Ami viszont sajnálatos, az az, hogy kevés diák tud bármit is a munkánkról. Jellemző, hogy az áprilisi HT-választáson a kétezres hallgatósból mindössze 396-an szavaztak. Tehát a diákokra is jellemző az a fajta apolitikusság, ami a társadalom egészére. A többség számolgatja a maga kis átlagát és mással nemigen foglalkozik...

– Akkor te miért „véded az érdekeiket”?

– Talán sokan azt hiszik, hogy karrierista vagyok, pedig egyszerűen csak kíváncsi voltam, mire vagyok képes ebben az új helyzetben. Később már nem véletlenül vállaltam az oktatási reform felelősi posztot, hiszen én már az új tanterv alapján tanulok, és hát a felsőbbévesek problémáihoz nem tudok érdemben hozzászólni. A reform következményei viszont rám is hatnak, és ebből a pozícióból ennek menetét valamelyest én is befolyásolni tudom. Az sem lebecsülendő szempont, hogy a tanácsüléseken megtanulhatom, hogyan kell tárgyalni. Ha kell tudok és szeretek is sokat beszélni, mégis úgy érzem, nem tudom magam elég jól kifejezni. Az ET-üléseken viszont rá vagyok kényszerítve arra, hogy csak a lényegre szorítkozzak. Egy- valamire azért vigyáznom kell – bár a mostani matek úvém elsősorban nem a HT-tagságnak tudható be –, hogy mindez ne menjen a tanulás rovására.

– Ezt mi is őszintén reméljük!

Róza Iván

Reform! Túl gyorsan?

A diákok nem versenylovak

(Folytatás az 1. oldalról.)

– A reform egyik alapvető célkitűzése az, hogy folyamatos tanulásra készítse a diákokat. Sikerül ezt elérni?

– Ugy érzem, nemigen. Az perze mindenki előtt világos volt mindig is az elmúlt évek gyakorlata alapján, hogy kampányjellegű tanulással nem lehet tényleges tudást elérni. Ezt kiküszöbölendő most bevezették az úgynevezett beszámolási hetet. Ez viszont csak kevés embernél érte el a célját: főleg azoknál, akik a régi rendszerben is folyamatosan tanultak volna. A többségnél azonban csak azt jelentette, hogy nem egyszer – a vizsgaidőszakban –, hanem kétszer – a félév közepén is – tanultak kampányszerűen. Tehát jelenleg is az a fő gondunk, hogy nem kapunk folyamatosan visszajelzést a tanároktól; hol tartunk, milyen tudásszintet értünk már el.

– Ha jól tudom, az egyik egyetemi tanácsülésen neked is volt egy javaslatod a megoldásra.

– Az elképzelésem az volt, hogy minden tantárgyból bizonyos időközönként – egy- vagy kéthetente – központi feladatsorokon keresztül, mindenki aki akarja, lemérhesse tudását. A dolgozatokat pontoznák, és az, aki vállalja, hogy aláveti magát e folyamatos megmértetésnek, elérhet bizonyos pontszámot. Ekkor választhat: megtartja ezt, vagy pedig megírja a beszámolót. Azoknak pedig, akik ezeket a részdolgozatokat nem kívánják megírni, természetesen kötelező lenne a zárthelyi megírása.

– Tulajdonképpen nem tűnik rossz ötletnek. Mi volt a visszhangja?

– Finom elutasítás. Zalai tanár úr azzal érvelt ellene, hogy ez újabb kiskaput jelentene a diákoknak, akik ezután méginkább tudnának lavírozni a különböző lehetőségek között.

– Pedig hát a reform másik nagy jelentősége éppen az lenne, hogy lényegesen megnőhet a diákság választási szabadsága.

– E téren tényleg óriási előrelépés történt. Most már sokkal kevesebb a kötelező óra; a nyelvi és testnevelési órák, a kizárólag aláírással végződő tárgyak és a prozemináriumok kivételével még a szemináriumok látogatása sem előírt. Mi tehát már sokkal szabadabban tudtuk összeállítani órarendünket, mint a felsőévesek. És ha az óraadó tanárral adott tárgyból kifogásunk volt, átkérhettük magunkat egyik csoportból a másikba. Megjegyzem, most másodéven már bizonyos visszalépés tapasztalható. A pg-tanszéken például írásban kell kérvényezni a tanárcegrét. És jöllehet adminisztratív eszközökkel senkit sem lehet kötelezni a szemináriumi részvételre, vannak olyan tárgyak, ahol az átlagos 10 százalék helyett 30 százalékban számít bele az érdemjegyre a szemináriumi aktivitás.

– Nem tűnik nektek úgy, hogy túlságosan hirtelen vezették be az egyetemi reformot?

– Ugy érzem, kicsit gyorsan jött az egész, túl nagy volt a váltás. Mikor mi felvételiztünk, még semmit sem tudtunk a változásokról, jöllehet a reformot többéves vita előzte meg. Mi még a régi rendszerű egyetemre felvételiztünk; elmentünk katonának, s aztán kiderült, egészen más feltételek várnak ránk. Ez bizony sokakban rossz érzéseket keltett, és jónéhányan talán nem is felvételiztek volna a közgázra, ha ezt előre tudják.

Túlzott a szigor

– Szavaidat talán alátámasztja az a tény is, hogy évfolyamotokon igen nagy volt az utóvizsgák száma.

– Teljesen egyet lehetett érteni az egyetemi vezetésnek azzal a felfogásával, hogy a régi rendszerből ki kell törni. Az is igaz, hogy csak akkor lehet eredményeket elérni, ha a diákság mentalitása is megváltozik. De a jelenlegi szigor én túl-

NYÍLT LEVÉL

a IV. éves nem pénzügyszakos hallgatókhoz

TISZTELT IV. ÉVFOLYAM!

Először is elnézést kérek attól a 60–80 IV. éves hallgatótól, aki jelenlétével és érdeklődésével lehetővé tette a „Népgazdaság pénzügyei” c. tárgy első előadásának megtartását. Nem hozzájuk, hanem a jelen nem lévő hallgatótársaikhoz szól e levél.

1989. szeptember 14-én 11 óra 40 perckor kezdődött el a IV. előadóteremben az órarend szerinti Népgazdaság pénzügyei előadás. Az előadóteremben az első gondolatom az volt, hogy félreértés történt és egy nagyobb méretű szemináriumhelyiség helyett e 350 fős IV. előadótermet jelölték ki az elmúlt tanév végén még kb. 400 fős évfolyamnak. Milyen gyenge évfolyam lehetett, ha 4/5-e a harmadév végén nem tudott levizsgázni?! – tépelődtem tovább, miközben kellemesnek éreztem a teremben lévő hallgatók jelenlétét. Csak a terem ilyen nagy ne lenne!

A IV. évfolyam	ipar szak létszáma:	94 fő
	mezőgazd. létszáma:	31 fő
	közlek. létszáma:	19 fő
	külgazd. létszáma:	150 fő
	áruforg. létszáma:	80 fő
	nemzetközi létszáma:	37 fő

összesen: 411 fő

Arra a kérdésre szeretnék választ kapni, hogy mik voltak azok az információk és kitől kapták, amelyek alapján az évfolyam 80–85%-a úgy döntött, hogy az első előadásra nem jön el.

Létszám gondok a könyvtárban

EGY SZINTET ELSPÓROLTAK

Milyen problémákat jelent a könyvtárnak, az, hogy idén jóval több – mintegy hétszáz – első kezdi meg tanulmányait egyetemünkön? – ezzel a kérdéssel fordultunk Huszár Ernőnéhez, a könyvtár főigazgatójához.

Különösebb problémáink eddig még nem voltak, de a magas létszámának hosszabb távon már lesznek kihatásai a könyvtár életére is. Jelenleg egyszerre kb. 500 embert tudunk leültetni az olvasótermekben, de vannak olyan napok, amikor a könyvtárban megfordultak száma 1000 körül mozog. Könyvtárunkat – úgy kerül el, ha az egyes tanszékeken erős blokk-könyvtári hálózatot fejlesztünk ki, így a terhek megoszlanának az egyes kisebb egységek és a központi könyvtár között. Másrészt jövőre szeretnénk elindítani a hazánk-

ban egyedülálló, modellértékű számítógépes információrendszerünket. A gépesítéssel, mikrofilmesítéssel ki tudjuk váltani majd a katalógus-szekrények helyét.

A magasabb hallgatói létszám fokozottabban terheli a könyvtár költségvetését is. Nálunk ugyanis az a rendszer, hogy más egyetemi könyvtáraknál jóval nagyobb mértékben, a mindenkori hallgatói létszám 10 százalékának kölcsönzésre, újabb 10 százalékának pedig helyben olvasásra biztosítunk jegyzeteket, tankönyveket. A könyvek árai ráadásul egyre inkább emelkednek, az új könyvek közül különösen a Mikroökonómia jegyzet drága, csaknem 300 forintba kerül. Az áremelkedéssel párhuzamosan tehát arra is számíthatunk, hogy egyre többen lesznek olyanok, akik nem tudják megvenni a könyveket és méginkább a könyvtár segítségére szorulnak.

És, hogy még egyszer röviden visszatérjek a kérdésre: természetesen mi is támogatjuk az egyetemi vezetésnek az új felvételi rendszerre vonatkozó elképzeléseit; de sajnos a reform megvalósítása – és nemcsak nálunk, hanem az éttermekben, a kollégiumokban és máshol is – infrastrukturális gondokkal jár együtt.

– ri –

Bízom benne, hogy csak az első előadás előadójának személye riasztotta el a hallgatókat (habár rajtam kívül más nem tudhatta, hogy ki lesz), és a következő előadások látogatottsága szembetűnően növekedni fog.

Figyelmükbe ajánlom a hátralévő előadások tematikáját:

szeptember	28.	Pénzteremtés – pénzmultiplikáció Előadó: Szász János egy. docens, a Nemzetközi Bankárképző Központ okt. igazgatója
október	12.	Bankrendszerek Előadó: Ligeti Sándor egy. docens
	26.	Pénz és tőkepiac. Tőzsde Előadó: Faluvégi Lajos c. egy. tanár
november	9.	Költségvetési rendszerünk – költségvetési reform Előadó: Dobrovits Iván egy. docens, rektor-helyettes
	23.	Konvertibilitás. Árfolyampolitika Előadó: Hagelmayer István egy. tanár
december	7.	Infláció Előadó: Bánfi Tamás tszv. egy. tanár
	21.	Pénzügyi rendszerünk dilemmái Előadó: Bácskai Tamás egy. tanár

Budapest, 1989. szeptember 18.

BÁNFI TAMÁS
tszv. egy. tanár

Vivát „Demokrácia”!

(AVAGY LAKÓGYŰLÉS TARKARÉTEN)

Az előzetes felhívásoknak köszönhetően viszonylag sokan gyűltünk össze hétfőn este nyolckor a Tarkaréti kóli ebédlőjében. Azért viszonylag, mert a 420 férőhelyhez képest a még 200 főt sem elérő hallgatóság kevésnek tűnhet. Arról nem is beszélve, hogy a hosszúra nyúlt lakógyűlés végén már csak kb. százan maradtunk. Először Hegedűs István, a kóli új igazgatója mutatta be röviden elsőseinknek a kólit. Beszélt arról, hogy mivel három intézmény (a Bánki Donát Gépipari Műszaki Főiskola, az ELTE és az MKKE) diákjai lakják a kollégiumot, különösen kényes téma az együttélés, az egymáshoz való alkalmazkodás. Aggodalmát a hosszúra nyúlt, sokszor értelmetlen viták igazolták is, amelyek régi jellemzői voltak (sajnos) a lakógyűlés hangulatának. A nevelőtanárok bemutatása után Endrődi Ilona, nagyon kedves új gondnoknőnk beszélt a nyári illetve a még most is kísértő gondokról. Mint köztudott a kóli nyártól végképp egyetemünk tulajdonába került, míg korábban csak bérelte a berendezéseket, most teljesen új garnitúrával látta el az épületet. Rengeteg munkának köszönhető, hogy most már majdnem semmi sem hiányzik. A társalgókba a héten érkeznek meg a fotelek, dohányzóasztalok. Új lavórokat, vödöröket stb.

is kaptunk a rosszak pótlására. A legkritikusabb a helyzet az úgynevezett vizes blokkokban (zuhanyzók), de reméljük, hamarosan megoldódnak itt is a gondok. Mivel megállapították, hogy az épület megsüllyedt, kisebb munkákat (betonozás) végeznek ennek lelassítására, megállítására. Várható, hogy a működésképtelen tűzjelző készülékeket (valaki humoros, tréfás pillanatában sorra betörte őket) is hamar rendbehozzák. Ezután következett a legkényesebb, legtöbb vitát, hozzászólást kiváltó napirendi pont, a felújított házirend elfogadása. A társalgókban tartandó bulik korlátai körüli értelmetlen vita ismertetésére e sorok írója pártossága, elfogultsága miatt nem vállalkozik. Végül, ha nem is teljes egyetértésben elfogadtuk a házirendet. Ezután a közzázós DB választására került volna sor. Mivel elsőseinknek semmi alapjuk nem volt a választásra, két hónapos próbahatáridővel, a tavalyi DB működik. A kedélyek sokáig háborogtak még, s már csak arra volnék kíváncsi, hogy szegény elsősök hogyan érezték magukat, mikor egyszerre belecsöppentek demokráciánk vívmányába, az úgynevezett kollégiumi önkormányzat működésébe.

B. M.

Rudas László díjasok

Az NDK-probléma gyökereiről

— Mezei Géza —

Mezei Géza (32 éves), a nemzetközi kapcsolatok tanszék munkatársa, egy, az utóbbi két hónapban napi aktualitássá vált témáról, a Német Demokratikus Köztársaság megszületésének problémaköréről írta Rudas László díjas dolgozatát.

— Bár ezt a dolgozatot régebben írtam, a téma valóban azzal nyeri el nálunk politikai aktualitását, hogy Magyarország kivándorlási csatornává vált az NDK-beli számára. A német népi demokrácia születése, az 1945-től '49-ig terjedő időszak eseményei ugyanis már magukban hordozták azokat az ellentmondásokat, amelyek akkor is és most is az NDK elhagyására készítették, készítetik a németeket.

— *Hogyan jutottál el az NDK problémaköréhez?*

— A nemzetközi kapcsolatok szakon 1981-ben végeztem. Ezt követően két évig a bécsi Diplomácia Akadémia hallgatója voltam. E posztgraduális képzés után választanom kellett a diplomata és a kutatói pálya között: a szabadabb életforma, az utóbbi mellett döntöttem. Így kerültem a tanszékre, ahol 1985-ig nemzetközi politikaelméleti kérdésekkel foglalkoztam. Ezt az időszakot zárta Raymond Aron államközpontú modellje a nemzetközi politikai rendszerről című doktori disszertációm. Ettől az időszaktól kezdve kapcsolódtam be a tanszék történeti csoportjának munkájába, s ezen belül adódott lehetőség arra, hogy részt vegyek a több, akadémiai intézetet és egyetemi tanszékot megmozgató Közép-Kelet-Európa kutatásokban. Ezek célja régióink elmúlt 40 évének kulturális, gazdasági és politikatörténete enciklopédikus, átfogó feldolgozása. Feladatunk részben országtanulmányok, részben kronológikus bon-tásban (1945–47, '47–'53 stb.) készített elemzések írása volt. Így kerültem kapcsolatba az NDK-problematikával.

— *Mi volt az újszerű ebben a kutatásban és ezen belül a te munkádban?*

— Nos, a népi demokratikus országok története egy igazán széles felderítetlen kutatási területet ígért. Az események, a politikai törekvések stb. ideológiai feldolgozása — erre

kellett törekednünk, és azt hiszem, az NDK vonatkozásában a dolgozatomnak is ez lehet a legfőbb erénye. A másik szempont, ami kihívást jelentett a számomra, az az, hogy az NSZK története, fejlődése, szociológiája sokkal inkább az érdeklődés homlokterében állt az elmúlt 40 évben, mint az NDK politikai életének, társadalmának az elemzése. Munkámmal tehát tudásunk egy fehér foltjának kitöltéséhez járulhattam hozzá.

A dolgozat első részében előbb a megszállt Németország szovjet zónájának politikatörténetét igyekeztem áttekinteni, hogy ezután felvázolhassam a Németország jövőjéről alkotott pártpolitikai elképzeléseket. (Megjegyezve, hogy 1947 után ezek mindinkább irrelevánssá váltak, mivel egyre inkább a nagyhatalmak politikája határozta meg az ország jövőjét.) A második rész Németország végleges kettészakadásáról, a kelet-német különállam megalakulásának sok tekintetben problematikus történetéről szól.

— *Jelenleg mivel foglalkozol?*

— Egyrészt a tanszéken visszatértem a nemzetközi politikaelmülethez. Másrészt 1987-ben, egy pályázat nyomán a genfi Institut Universitaire de Hautes Etudes Internationales-be kerültem, ott ragadtam és — ingázva az intézet és a tanszék között — angol és amerikai levéltári források feldolgozásával, a szövetséges ellenőrző bizottság szerepének vizsgálatával az angolszász hatalmak 1944–45 közti Magyarország-politikájáról írom D.E.S. (körülbelül az angol phd fokozatnak megfelelő) dolgozatomat.

• K. S.

A szakmai tisztánlátásért

— Jelen Tibor —

Jelen Tibor (27 éves), az ipargazdaságtan tanszék munkatársa a vállalati tervezés témakörében írott dolgozatával nyerte el fiatal oktatóink nívós elismerését, a Rudas László díjat.

— Ipar szakon végeztem 1986-ban. *Mészáros Tamás* szakszeminaristájaként kezdtem el foglalkozni a vállalati tervezéssel, az ő biztatására írtam TDK-dolgozatot e témában. E munkával kari és egyetemi első helyezést értem el, így természetes volt, hogy szakdolgozatomat is erre alapozom. *Kerekgyártó Györgyné* ipar kari dékán és Mészáros Tamás marasztalt az egyetemen, de az államvizsga után, elsősorban anyagilag csábítóbbnak tűnt az Ipari Minisztérium ajánlata: legyek tagja az egyik miniszterhelyettes szakértői stábjának. Ottani munkám közben nem szűnt meg a kapcsolat az egyetemmel, nagy örömmel vállaltam óraadói munkát az ipargazdaságtan tanszéken. Néhány hónap múltán azonban csoportunk átszervezés áldozatául esett, ráadásul behívtak katonának maradék 6 hó-

tőzsdéről stb. beszél, ugyanúgy hangos a mi szakmai közéletünk is a stratégiai tervezés szükségességéről szóló cikkektől, előadásoktól. Csakhogy egyáltalán nem világos az érintettek számára, hogy milyen feltételrendszerek, körülmények szükségesek ahhoz, hogy ez a módszer valóban úgy legyen alkalmazható, ahogyan azt forrásvidékén teszik. Dolgozattal a stratégiai tervezés tartalmi-fogalmi tisztázásához igyekeztem hozzájárulni. Ugy vélem, ez nélkülözhetetlen a sikeres adaptáláshoz.

Előbb azt a káoszt próbáltam megmutatni, ami a fogalom, a módszer használata körül mutatkozik. (A szakmai közvéleményben, a sajtóban, egyetemünkön, illetve a vezetőképésben nagyon sokféleképpen, sokszor nagyon eltérően írnak, beszélnek a stratégiai tervezésről.) A dolgozat második részében a telefongyár konkrét példáján kísértem végig a módszer hazai alkalmazásának buktatóit. Tanszékünk, részben az Economix vállalkozó teamjaként, részben oktatási céllal kifejlesztett egy „forgatókönyvet”, „használati utasítást” a stratégiai tervezés vállalati alkalmazásra (amelyet persze minden vállalatnak a maga egyedi sajátosságainak megfelelően kell használni). A dolgozattal ennek továbbfejlesztésébe is szerettem volna bekapcsolódni.

— *Mik a terveid?*

— Jól érzem magam itt. A problémakörnek, amivel foglalkozom, helye van a képzéskorszerűsítésben (például a főiskolai ág tananyagában), így a jövőben valószínűleg részt veszek a tananyagfejlesztési munkában is. Tanszékünk alkotja az Economix stratégiai tervezés divízióját — jelenleg az Ikarusszal kötött két éves szerződésünk ad feladatokat — ez a munka szakmailag és anyagilag is fontos a számomra. A következő években szeretnék megpályázni egy, a témámba vágó ösztöndíjat valamelyik német nyelvterületen működő intézménybe.

K. S.

napom letöltésére. Mire leszereltem, a stáb megszűnt, az egyetemi állásajánlat viszont szerencsére még élt, így kerültem ide 1987 decemberében.

— *Miről szólt díjnyertes dolgozatod?*

— Jelenleg a gazdasági élet gyors változásokon megy keresztül. Sok minden átértékelődik, többek között a vállalati tervezés is. A vállalatok igyekeznek megszabadulni régi, hibás tervezési gyakorlatuktól, s az új módszert a Nyugaton jól bevált stratégiai tervezésben vélik megtalálni. Ahogyan ma mindenki részvénnytársaságokról,

Menekülni a megváltástól!

A politikai erők gyengéit és erényeit mutatták meg a nyári hónapok politikai eseményei és az ezeket megkoronázó, a kerekasztal-tárgyalásokat lezáró megállapodások. (Az erényekre most nem vesztegetnénk szót, ezek elég nyilvánvalóak, maga a kompromisszum ténye bizonyítja a felek következetességét és rugalmasságát a jogállamiság megteremtésére irányuló erőfeszítésekben.)

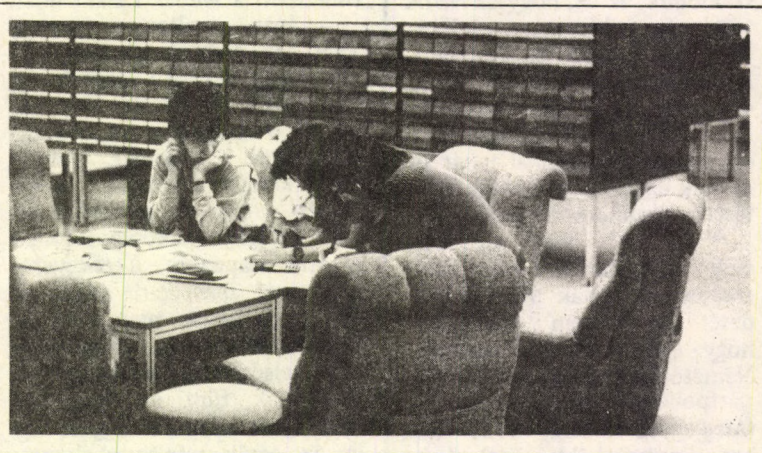
Az MSZMP legfőbb baja, hogy apparátusának jó része még mindig nem értette meg, nem vette tudomásul, hogy nem lehet többé a társadalom integráló eljete. Nem fogta föl, hogy az elmúlt 40 év nyomorúságának megfelelő társadalmi szerkezeti torzó volt az, hogy a középosztály egy specializált rétege, egy bürokratikus apparátus állt a társadalom élén. (Nem is tudta elfogadhatóan teljesíteni a rendszer integrálásának követelményét.) Az apparátus egy része tehát még mindig valami sajátos, eredeti utat keres a Nyugat és a Kelet mintái között – amelynek különossége, újdonsága indokoltá teszi egy felvilágosult réteg irányító szerepét –, nem akar belenyugodni abba, hogy a vagyoni és szellemi fölény alapján egy pénzarisztokrácia, illetve egy szellemi arisztokrácia átvegye tőle az integráló szerepet a társadalom élén.

Az MSZMP kongresszusának téje éppen az, hogy az agresszív baloldallal együtt sikerül-e leszakítani ezt a réteget is, és létrehozni egy európai értelemben vett szocialista pártot. (Tehát egy olyat, amely a baloldaliságot ideológiaként, a társadalmi rendszerek egy szabályozási technikájaként fogja fel és nem valamilyen átfogóan más, gyökeresen új, eredeti társadalmi rendszernek tekinti.)

Az említett apparátusi réteg tagjainak egy része érzékeli azt a veszélyt, hogy ha nem nyit „jobbba” mondjuk nem fogadja el az MSZMP erősen liberális fogantatású programtervezését, akkor – tekintve, hogy e dokumentum egyik nem jelentéktelen célja éppen a militáns baloldal leválasztása – maga is leszakadhat ez utóbival együtt, márpedig ez a törpe ellenzékiiség nem igazán jövedelmező szerepét osztaná ki rá – is. Az e csoportot alkotók éppúgy nem értik, mit jelent a jogállamiság, mint a velük egyivású, alkalmazkodásra képtelen kollégáik, ezért félt, hogy magukkal hozzák néhai, párton belüli centrista koruk jól bevált módszereit; a második és harmadik világ politikai erőire – így szocialista pártjaira is – oly jellemző politikai technológiát: mármint az illetlen viselkedést a politika porondján az ellenfelek telefonjainak lehallgatásától a jóbarátok olyan zsiros állásokba való juttatásáig, amelyekhez nincs meg a megfelelő felkészültségük stb.

Ami az ellenzékét illeti: sajnos az SZDSZ és a Fidesz a szélsőségek felé

sodródik – pedig nem ott lenne a helyük. Sajnos a politikai palettán nem tud felállni egy igazi jobboldal, erői szétszórtak, ideológiája tisztázatlan. (Kiterjedt, egzisztenciáját valamiféle vagyon kamatozásához vagy hatalom fennállásához kötő középréteg híján nem tudja hová gyökerezetni magát). E két szervezetet minden bizonnyal egy sajátos, harmadik világbeli betegség kerítette hatalmába: hiszik a saját ideológiájukat ahelyett, hogy csak elhinnék – ahogy azt ezen ideológiák forrásvidékén teszik.

Mi a víziója a magyar jövőről – kérdezik az újságírók. Mire az SZDSZ: „Egy szegény, veszkedő, de szabad nemzet.” A Fidesz: „A szerkezetváltás miatt esetleg a népesség ötven százaléka is elvesztheti eddigi társadalmi pozícióját. Ezt csak egy demokratikusan választott kormány intézkedései nyomán fogadják el az érintettek.” Az ilyen jellegű megnyilvánulások arra utalnak, hogy e szervezetek (vezetői?) az ember természetének tartják a liberalizmust és a demokráciát. Valami olyasminek, amiben az ember benső-igazi-lényege ölt testet, ami tehát olyan érték, aminek nevében az emberek elfogadják, hogy elnyomják őket – nem is tekintik

ilyennek helyzetüket –, nem pedig olyasvalaminek, ami az egyének közti konfliktusok decens kezelési technológiájául szolgál.

Ahol feltalálták a liberalizmust és a demokráciát, ott nagyon jól tudják, hogy a nevükben kiválóan lehet kirabolni, uralni, kizsákmányolni másokat – végül is az agresszivitás éppen annyira természete az embernek, mint az önmérséklet. Ahol sokszor hiányoznak az igazi megoldások, hiányzik az emberek többsége számára az előrejutás lehetősége; a feloldatlan ellentétek „feloldására” ott fogják fel valóságosan a konfliktuskezelés e technikáit.

A politikai továbbfejlődésnek vannak bizonytalan tényezői (például, hogy az eddig hallgatag-félrehúzódo egyház ki mellé áll), és vannak bizonyosságai. Ilyen utóbbi az, hogy a népen nem fog múlni, hogy mind az MSZMP, mind az ellenzék leszokjon messianisztikus hajlamáról. A kisemberek aszerint fogják megítélni a nemzethez tartozás, a közép-európaiság, a szocializmus, a liberalizmus, valamint a demokrácia kérékeit, hogy ezek mennyiben biztosítják magán bizniszeik, a világ minél nagyobb szeletét befogni szándékozó előrejutásuk feltételeit.

P. M. – K. S.

Don't worry! Be happy!

Avagy fő az optimizmus!

Az általános társadalomtudományi kar rendezésében tartott nemrégiben előadást egyetemünkön Michael Hurst professzor, az oxfordi St. John's College tagja „Magyarország – felzárkózás az első világhoz?” címmel.

A professzor, aki meglepő tájékozottságot mutatott a magyar történelem terén, „provokatív” előadásában azt hangsúlyozta, hogy Magyarországnak minden esélye megvan a felzárkózásra a fejlett országokhoz. Ez a nép a történelem során már jónéhányszor bebizonyította, hogy mire képes. Kulturális gyökerei, Európai gondolkodásmódja miatt kedves a Nyugatnak, amely meg van győződve arról, hogy Magyarország liberális nemzeté válik.

„Reményt kelt bennünk mindaz a változás – mondta Mr. Hurst – amely a közelmúltban Magyarországon végbement. Én úgy látom azonban, hogy ennek a kis országnak jobban kellene nyitnia más tőkés nemzetek felé. Nem szerencsés megoldás, ha gazdaságilag az NSZK felé orientálódik. Igaz, ismerve a két nép közös történelmét, ennek megvannak a gyökerei. Magyarország azonban jobban járna, ha kereskedelmének egy jelentős részét Angiával folytatná. Anglia ipara fejlett, a csúcstechnológia terén az NSZK előtt jár. Nálunk nagy az érdeklődés önkéntes iránt. Sok magyarral találkoztam Oxfordban, Londonban, akik már hosszabb ideje ott laknak. Jól beilleszkedtek. A mi népünk szimpatizál az önökkel.”

Az előadás befejeztével kérdések tömkelege érkezett a professzorhoz.

– Nem gondolja professzor úr, hogy túl optimistának ítéli meg a helyzetünket? Mi magyarok sokkal borúlátóbbak vagyunk. Nemrégiben végeztünk egy közvéleménykutatást az emberek hangulatáról, politikai nézetéről. Ebből az derült ki, hogy az utca embere egyáltalán nem érdeklődik a politikai változások iránt. A vidék meg egyszerűen nem is hisz bennük.

– Professzor úr, önöknek évtizedekre volt szükségük ahhoz, hogy beletanuljanak a demokráciába. Mi még csak épp a kezdeti lépéseknél tartunk. Gondolja, sikerülni fog ilyen gazdasági helyzetben, ilyen – a nagy tömegek részéről való – politikai közöny mellett?

– Azt mindannyian tudjuk, – kezdte válaszát Hurst – hogy a demokráciához vezető út nagyon rázós.

Nézzék csak meg, mi történik nálunk is egy-egy választási kampány során. Pedig mi már régóta gyakoroljuk a demokráciát! Csak még néha nem helyesen. A fő, hogy önök már elindultak ezen az úton. A következő lépés az, hogy az embereket meg kell tanítani politikáznia. Meg kell tanítani arra, hogy élni tudjanak és akarjanak is a jogaikkal. Ez nem könnyű feladat. Csak akkor tud megbirkózni vele az ember, ha optimista áll hozzá a dolgokhoz. Pessimista szemlélettel nagyon nehéz valamit is elérni. Nem azon kell aggódnia, ami nincs, hanem annak kell örülni, ami van. Önöknél nagyon sok a képzett, jól felkészült szakember. Gazdagok szellemi erőforrásban. Ezen örvendjenek.

Én csak annyit tudok mondani: Don't worry! – fejezte be derűsen mondandóját Mr. Hurst.

Durst Judit

POLITIKAI FOGADÓIRODA

Október 2-án, hétfőn kezdi meg működését a Politikai Fogadóiroda. Fogadni lehet az október 6-án kezdődő MSZMP-kongresszus lehetséges kimeneteleire, vezető pártvezetők esélyeire, sikerére, bukására, az esetleges pártszakadás vagy az ugyancsak esetleges egybenmaradás lehetőségeire. A fogadásokat a kongresszus előtti héten a déli szünetekben az iroda standjánál lehet megtenni.

a szervezők

Britanniában járva

A néhány hónapos angliai tartózkodás alatt sok minden szépet sikerült természetesen megnézni az országból, most mégsem a környezet nagyszerűségéről, a nevezetességekről írnék, hanem saját benyomásaimról, néhány engem megragadó élményről számolnék be.

Az angol nőkről és férfiakkal

Először néhány szót az angol nőről és férfiről. A legtöbb angol nő valóban kicsit olyan benyomást kelt, mint a feminizmus rettenthetetlen harcosa. Magabiztosak, kedvesek, bár kimértek, elég csinosak s az arcukra van írva, semmi kétségük afelől, hogy teljesen egyenrangúak a férfiakkal. S ahogy tájékozódtam, ez a foglalkozások többségénél valóban így is van, egyedül a magasabb vezető állásúaknál maradt meg a túlnyomó férfi többség. Később tudtam meg, hogy maga a feminista mozgalom is Angliában vette kezdetét valamikor a múlt század végén. A BBC pedig másfél órás műsort sugároz a mozgalom eddigi történetéről, elért eredményeiről. De ha ez nem lenne elég, sok híres tudós, író, költő mellett az emancipáció élharcosainak kis kék emléktáblái is megtalálhatók mindenfelé Londonban, volt lakóhelyeik falába ágyazva.

Az angol gentleman pedig valóban gentleman, ha csak elsuhan mellettem az utcán, s véletlenül hozzám ér, máris kapom a bocsánatkérő sorry-kat. Sőt, ha én lépek rá a lábára, akkor is ő kér elnézést, mielőtt még felocsudhatnék.

Nálunk talán csak vizsgaidőszakban, érettségi, felvételi idején látni annyi öltönyös, nyakkendőös fiatalembert az utcán, mint amennyit nap mint nap láthattam Londonban. Kiderült, ott ez a legkisebb hivatalnoknak is szinte kötelező viselet, a kulturált megjelenés egyetlen elképzelhető formája.

Visszatérve a nőkhöz, a nőtisztelő hangulatot fokozza az a tény is, hogy maga a miniszterelnök is nő. Margaret Thatcher-ről pedig a lehető legellentmondásosabb véleményeket hallani szerte az országban. Sokan csodálják a vaslady keménységét, szigorúságát, s örülnek a gazdaság prosperálásának, mások viszont borzasztónak találják a szociálpolitika szinte teljes hiányát, s nagyon nem füllik a foguk a Maggi-féle „segíts magadon – ha tudsz –, az állam ügyem segít” – elvhez. S valóban, érezhetően a mai körülmények között a gazdagok csak egyre gazdagabbak, a szegények pedig egyre szegényebbek lesznek.

Brit szemmel Kelet-Európa

Örvendetes tény viszont, hogy saját házukatán túl a brittek igen nagy érdeklődést mutatnak Kelet-Európa, s főleg a Szovjetunió iránt.

Az ottani Szocialista Munkáspárt az idén is megrendezte a „Marxism '89” címmel szokásos egyhetes előadássorozatot a London University épületeiben. Több mint 250 előadást hallgathattak az érdeklődők az egész létező s elmúlt szocializmus témaköréből, s mondhatom, a nagy meleg, s a nyári szünet ellenére többnyire telt házzal mentek az egyes programok.

Ugyanez az érdeklődés figyelhető meg a nagyobb könyvesboltok könyvkiállításában is. Sok könyv foglalkozik Kelet-Európával, de több a Szovjetunióval vagy egyenesen Gorbacsoval. Gyakori változat, hogy magát a Szovjetuniót Gorbacsov személyén keresztül vizsgálják. Jellemző címek például: Gorbacsov harca a gazdasági reformért; A Szovjetunió Gorbacsov vezetése alatt stb.

A diák álma Oxford vagy Cambridge

Vagyis az angol diák bőven el van látva irodalommal, ha éppen valamely szocialista ország iránt érdeklődne. Az egyetemek között természetesen – amit minden magyar diák is tud – a két favorit Oxford és Cambridge. Minden 18–19 éves leendő továbbtanuló brit álma: bekerülni ezek valamelyikébe. Ehhez azonban vagy nagyon okosnak, vagy nagyon gazdagnak kell lennie.

A hallgatók figyelmébe!

A MUOSZ Oktatási Igazgatósága újságíró utánpótlás-képző tanfolyamot szervez egyetemi hallgatók részére. Aki érdeklődik, kérjük, jelentkezzen a pedagógia tanszéken (főépület, I. em. 116.) vagy jelenjen meg az első foglalkozások valamelyikén. A tanfolyam egész évben tart, az egyetemi tanulmányokhoz igazodva s ingyenes.

A foglalkozás időpontját, helyét a tanszéki hirdetőtáblára kiírjuk.

Sz. Berki Éva
pedagógia tanszék

Látogatóban a krishnásoknál

Egész Nagy-Britanniában csak ez a két egyetem rendez felvételi vizsgát a jelentkezők megsűrésére, a többi a mi érettséginkhez hasonló középiskolai záróvizsga alapján választ. Viszont, ha valaki már bekerült Oxfordba vagy Cambridge-be, állítólag szinte lehetetlen kibukni. Ha nagyon nagy a baj, maximum megkérik az illetőt, ha ő is úgy gondolja, inkább hagyja el az egyetemet.

A patinás, elragadó több száz, néha félezer, vagy még több éves épületek között mászkálva, csöndes parkokban megpihelve, valóban nehéz ideálisabb környezet elképzelni a tanuláshoz. Pláne, ha az ember Newton, Darwin, Byron, Rutherford, Thackeray vagy éppen Bacon volt alma-materében tanulhat.

Végül néhány szót a magyar vonatkozásokról. Annak örülhetünk, hogy a BBC Royal Albert Hall-ból közvetített „Proms” nevű két hónapos koncertsorozatán öt magyar zeneszerző művei is hallhatók voltak. Annak már kevésbé, hogy a lengyeleket mindmáig nagyobb reformereknek tartják a magyaroknál, jórészt a Szolidaritás tevékenysége miatt. Kelet-Európa általában mindig szerepel valamivel az ottani TV-híradóban, de a legtöbbször Lengyelország van terítéken, s jóval kevesebb hír érkezik Magyarországról. Mindamelllett azért időről-időre nézhetünk magyar filmet az angol Tv-n, angol feliratozással.

„Britannia üdvözli Magyarországot”

Arra egyenesen büszke voltam, amikor a Canterbury Székesegyház – jelentősége, mint nálunk az esztergomi bazilika – idegenvezetője elmondta, véleménye szerint a katedrális két magyar mester által festett üvegablaka, különösen térhatása, s színei miatt talán az egész világon a legszebb.

Arra pedig minden magyar büszke lehet, hogy a Barbican Centerben, amely London legnagyobb luxuslakótelepe, s egyben kulturális központja, október–november végéig egyhónapos rendezvénysorozat lesz, csak hazánk-ról. „Magyarok: Britannia üdvözli Magyarországot” címmel egész kulturális életünk bemutatkozik, rengeteg koncert, film, kiállítás, szindarab, balett, előadói est, sakkszimultán stb. lesz látható, hallható. Magyar részről Pozsgay Imre, brit részéről pedig Kent hercege és hercegnője lesz az esemény védnöke. 80 éve nem volt hasonló nagyszabású rendezvény a szigetországban, amely egy másik ország életét ilyen alaposan mutatta volna be.

Elismerés a szervezőknek, reméljük, jó propaganda lesz országunknak.

Kalocsai Péter

Egy Kiss Arthúrt egy Kiss Jánosra kezdett a Rajk szakkollégium tanári kara

Tavaszi számaink egyikében beszámoltunk már arról, hogy a Rajk László Szakkollégium pályázat útján „saját” tanári kart toboroz, és saját képzési programok meghirdetését tervezi. Az oktatói kar azóta összeállt, a kurzusok megszerveződtek, el is kezdődtek. Nagy Péter seniortól, a szakmai munka tanácsának vezetőjétől tudtuk meg a részleteket:

– Informális alapon tettük közzé a pályázatunkat, főleg a kollégiummal szimpatizáló szakemberek és a volt szakkollégisták körében. Meglepően sokan jelentkeztek, majdnem 30 pályázatot kaptunk. Egy éves tematikát, irodalomjegyzéket kértünk, és annak rögzítését, milyen feltételeket kell a jelentkező hallgatóknak teljesíteniük. Azt világosan leszögeztük, hogy a pályázatokat a kollégisták igényei szerint fogjuk mérlegelni. A nyári táborunkban minden diák elolvashatta a beérkezett ajánlatokat és jelentkezhetett a kínált témák közül legfőbb körtőre. A csoportokat négy-nyolc hallgatóval tartjuk hatékonynak, ezért azokat, akik ennél kevesebben maradtak, megkértük, válasszanak mást, de azért így is van olyan csoportunk, amiben egyelőre négyen kevesebben tanulnak. Van két nem szeminárium típusú kurzus is Kis János 15 diáknak előadás-sorozatát tart a liberális gondol-

kodásról, Madarász Aladár pedig olyan komoly követelményeket támasztott az elméleti történet kurzusra jelentkezőkkel szemben, hogy azt így nem vállalták a kollégisták, úgyhogy az eredeti terv helyett előadássorozatot tart Madarász Aladár.

– Kik és milyen témákat tanítanak?

– Teljesen betelt, illetve véglegesen kialakult már Bakacsi Gyula és Branyiczki Imre közös kurzusa a Szervezetek magatartástudományi megközelítésben címmel, Chikán Attila Vállalati magatartáselmélet, Galasi Péter és Kertesi Gábor Neoinstitucionalista mikroökonomia, Király Júlia Fejezetek a makroökonomiából, Pasev Dimiter Az áru és értéktőzse, Pető Iván Adatszolgáltatás és (dez)információ, Tóth István A jóléti programok gazdaságtana, Urbán László Intézmények közgazdasági elemzése és Zsolnai László Ökológia és humán közgazdaságtan című csoportja. Egy-két hely van még Bertalan László Statisztikai és szituációs logikai modellek című kurzusában, három szabad hely Dobák Miklósnál Szervezetátalakítás-szervezeti formák és vezetésük című témában, egy diák jelentkezhet még Hádas Miklóshoz a Kontrapunkt vagy szerkezzetani improvizációk a

szociológia határmezsgyéin című témára, ketten férnek még be Juhász Pál Mezőgazdasági nagyüzemek átalakulása című tanfolyamára, hárman pedig Magyar Beck István kreativitást és innovációt tárgyaló tanfolyamára. Van még két-három hely Rév Istvánnál, ahol a kurzus címe Informális, bizonytalanság és befolyásolás, valamint Vincze Jánosnál a Konfliktushelyzetek a közgazdaságtanban című témára.

– Ki jelentkezhet ezekre a szabad helyekre?

– Elvileg bármelyik közgazdos hallgató. A megállapodásunk úgy szól, hogy minden csoport a vezetőjével együtt maga dönti el, kit vesz föl, milyen kritériumok alapján. Az álláspontunk az, hogy ez semmiképpen sem tömegképzés, erre se pénzünk, se szellemi kapacitásunk nincsen, és valószínűleg a közeljövőben nem is lesz, ezért is nem hirdtük meg nyilvánosan. Arról nem is beszélve, hogy ez egy kísérlet, nagy a rizikója, nem tudjuk, miként fog bevalni. Ha túl nagy lenne a létszám, nem látnánk biztosítottak az intenzív munkát. A kollégistákra tudunk valamilyen nyomást gyakorolni, ott vannak a beszámoló is, a „külsősökek” viszont nem tudunk mit csinálni, ha nem veszik elég komolyan. Azt azonban semmiképpen sem szeret-

nénk, ha bármi is puhítaná a most kialakított rendszert.

– Ugy tudom, hetente vannak foglalkozások. Mennyit tudtok ezért fizetni a tanároknak, ha nem titok?

– Azok, akik 4–8 diákot tanítanak, havi hater forintosot kapnak, a kisebb csoportok tanárai havi három ezret. Chikán Attila fizetség nélkül, társadalmi munkában tanítja csoportját. A tanárok bére egy évre 990 ezer forint, ezt idén Soros György fizeti. A egyéb, például fénymásolási költségeket a kollégium állja, sőt arra is van mód, hogy az egyes kurzusok pályázat útján például helyszíni kutatásra is nyerjenek pénzt a kollégiumtól.

– Indexbe beírt tárgyak ezek?

– Most tárgyalunk ez ügyben Zalai Ernővel. Egyelőre alternatív tárgyként szeretnénk elismertetni a kurzusokat, úgy tűnik, ez menni fog. A másodévesekkel kissé bonyolultabb a dolog, de talán nekik is megoldható valahogyan. Azon gondolkodunk, hogyan tudnánk egymásra épülő tanterveket összeállítani, amivel egész blokkokat lehetne kialakítani.

Arra is törekszünk, hogy kurzusaink valódi alternatívái legyenek a meglévő egyetemi tantárgyaknak, hogy például filozófiából egy Kiss Arthur-kurzus kiváltható legyen egy Kis Jánossal...

M. G.

„Nagy iszapbirkózás várható”

Beszélgetés Rajk Lászlóval

Éppenséggel negyven éve lesz, hogy Magyarország egykori bel-, illetve külügyminiszterét kivégezték. Fiával, ifj. Rajk Lászlóval szerettem volna az apjáról beszélgetni. Ettől elzárkózott, de – ajánlotta – beszéljünk a jelenről, hiszen van miről. Annak a szervezetnek (SZDSZ) a tanácsadó testületének tagja, melynek talán a legmarkánsabb a véleménye, elképzelése a demokratikus átmenetől.

– Ön szerint miért történt a tavaly májusi változás?

– Hadd kezdjem azzal, hogy lényegi változások mind a mai napig nem történtek. Bár, az amit a '87-es Társadalmi szerződés követelt – nevezetesen, hogy Kádár távozzon a vezetésből –, az megtörtént a tavalyi pártkonferencián. Ennek szimbolikus és gyakorlati jelentősége is volt. Szimbolikus azért, mert az ő nevével fonódott össze az egész rendszer. Gyakorlati, mert megkezdődhetett az a folyamat, amely elvezethet egy igazi demokráciához. Bár azt hiszem, ez eléggé hosszú folyamat lesz, mert az MSZMP nem valami felülről vezérelt reformot hajt végre, hanem a társadalom és az ellenzék nyomásának enged. Nagy „iszapbirkózás” várható, amit mutat a Next-2000 ügye, a megyei lapok vagy a munkahelyi párt-szervek kérdése. Mellesleg ezzel a faramuci helyzettel (mármint kivonulunk – mondja Pozsgay, maradunk – mondja a KB) az MSZMP tárgyalóküldöttségének a szavaihietősége minimálisra csökkent.

– Sokan azt mondják, hogy „igen, voltak hibák az elmúlt negyven évben, de voltak eredmények is.” Mit tud erre mondani?

– Természetes, hogy a negyven év alatt volt fejlődés. Csak éppen az nem mindegy, hogy milyen. Hadd mondjak egy példát: egészen a hetvenes évek végéig lehetett azt a frazízt hallani, hogy az elért eredményeket az utolsó békeévhez viszonyították. Aztán ez elmaradt, ugyanis pl.: a csecsemőhalandóság, vagy a 35–40 év közötti férfiak halálozási rátája megnőtt. Tehát a saját magunkhoz való viszonyítás kezdett rossz képet mutatni. Nem beszélve arról, ha hazánkat egy hozzánk negyven évvel ezelőtt hasonló országhoz viszonyítjuk, akkor már végképp lemaradunk az összehasonlításban. Vagy még egy megközelítés: mit értek el a kommunisták kitűzött céljaikból? Ingyenes oktatás, egészségügyi ellátás? Így bizony az eredmények már nem olyan csillogóak.

– Mi a biztosíték arra, hogy a most alakuló pártok nemcsak azt akarják, hogy megszerezzék a hatalmat, a zsiros állásokat, megkaparintásuk az MSZMP vagyont? Toleránsak lesznek-e egymással szemben ezek a pártok?

– Sajnos ez a vélemény azért alakulhatott ki, mert az EKA elkövetett egy hibát: kezdetben elfogadta a nyilvánosság kizárását, így aztán az emberek úgy éreztették, hogy a fejük fölött egyezkednek. Mindazonáltal lehet, hogy vannak egyesek, akik meglovagolják a mostani helyzetet, és csak azért helyezkednek, hogy saját karrierjüket alapozzák meg.

Ami a toleranciát illeti: az Ellenzéki Kerekasztalnál a döntéseket konszenzus alapján hozzuk. Ez pedig megfelelő toleranciát igényel. Az más kérdés, hogy mindegyik párt

igyekszik elkülöníteni magát a többitől, keresi identitását és ebben szerepet játszik a választásokra való készülődés is.

– Mi van, ha nem sikerül a demokratikus átalakítás?

– Azt hiszem, az MSZMP-ben már nincs annyi erő, hogy vissza tudná rendezni a helyzetet. Ráadásul már tagságában sem igazán bízhat. Tehát véleményem szerint, ha nehezen is, de sikerülni fog az átmenet.

– Mind a Gallup, mind a Magyar Közvéleménykutató Intézet felmérése szerint az SZDSZ 2–4 százalékot kapna a választásokon. Ön szerint miért?

– Nagy szerepe van ebben a tömegkommunikációnak. Egy-egy esemény gyorsan megváltoztathatja az emberek véleményét. Azt hiszem, mi nem eléggé törődünk a saját image-ünk kialakításával. A közvélemény jó része nem tudja, hogy az EKA programja jórészt a mi progra-

munkon alapszik. Tölggyessy – aki nagyrészt kidolgozta a jogi formulákat – a mi pártunknak a tagja. Másrészt az sem mindegy, hogy a tömegkommunikációs eszközök rangjának megfelelően közlik-e a rólunk szóló híreket. Úgyhogy, és nem tartom mértékadónak ezt a felmérést.

– Nemrégiben Párizsban járt, az emberi jogi konferencián. Mit tapasztalt? Tényleg hajlandó a Nyugat segíteni?

– A Francia Szocialista Párt kijelentette, hogy ezúttal nem a kommunista párt reformszárnyát fogja támogatni, hanem az ellenzéki szociál-liberalista pártokat. Ezt én jelentős változásnak tartom. Ha ezt a német szociáldemokraták is kijelentnék, az szintén nagy jelentőségű lenne. Az érdeklődés hazánk iránt megvan, de azt nem tudom, hogy ez mit jelent majd gazdaságilag.

Gyöngyösi Szabolcs

DUNA INTERCONTINENTAL

Rendhagyó tanévnyitó a gazdálkodási karon

Színhely: Duna Intercontinentál, szeptember 11-én. A hotel halljában a koraesti órákban ismerős arcokkal találkozunk. A társaság elindul a rendezvény színhelye felé. Mészáros Tamás dékán és Sipos Zoltán dékánhelyettes fogadja a terem bejáratánál a gazdálkodási kar tanévnyitó fogadására megjelenteket.

A felszolgálók itallal kínálják a belépőket. Virágok, a poharakban megcsillanó italok, a magukat kínáló ételek az alkalom rendkívüliségéről tanúskodnak. Lassan megtelik a terem. Először együtt a gazdálkodási kar. Itt vannak a régi iparkarosok és néhányan a volt ker. kar illetve ált. kar részéről. A gazdálkodási kar ugyanis némi változáson ment át a volt iparkarhoz képest, noha zömében a társaság a régi. A statisztika tanszék kivált, viszont idekerült a külker, belker, a marketing és a védelmi gazdaságtan tanszék. Oktatók, dolgozók, régi ismerősök és eddig ismeretlenek szorítanak egymással kezét abban a tudatban, hogy valamennyiük számára közös mától a kar gondja.

A dékán meleg szavakkal köszönti az új tanév alkalmából munkatársait és a meghívottakat, majd a rövid, de frappáns ünnepi beszéd után kezdetét veheti az ismerkedés, vagy éppen egy rég aktuális beszélgetés, amely alkalom hiányában eddig elmaradt. Év közben ugyanis nagyon ritkán adódik, hogy a kar oktatói egymással, netán vállalatvezetőkkel, minisztériumi képviselőkkel beszélgethessenek a tanszék, a kar oktatásával kapcsolatos problémákról. Most viszont erre is kitűnő az alkalom, ugyanis a résztvevők között a nagyvállalatok, minisztériumok néhány közismert személyisége is jelen van. Őket a kar vezetése erre az alkalomra bizonyára határozott céllal hívta meg. Eziránt érdeklődtem Mészáros Tamás dékántól:

– A meghívottak között volt Angyal Ádám, Liska Tibor, Surányi György, pénzügyi államtitkár, Sárközy Tamás igazságügyi miniszterhelyettes és a sajtó képviselői. A külső szakembereket határozott céllal hívtuk meg. A karnak az a szándéka, hogy a gyakorlattal való kapcsolatot erősítse. Ennek nagyon sok formája lehetséges. Többek között létre szeretnénk hozni egy úgynevezett tanácsadó testületet a kar mellett, mint ahogy arról már egy korábbi lapszámban tájékoztatást adtam. S azt sem tagadjuk, hogy adott esetben más típusú támogatásokra is számíthatunk e vállalatoktól, bankoktól, intézményektől. A támogatási rendszer eddig is létezett az ipar karon, például hogy hallgatóinkat fogadják, vagy hogy bizonyos rendezvényeinket, megmozdulásainkat anyagilag támogatják. Büszkén mondhatjuk például, hogy az egyik vállalat rendszeresen támogatja az iparkaros hallgatók görögországi termelési gyakorlatát. Évek óta kapunk pénzeket az iparszakos hallgatók második nyelvtanulására, amelynek hivatalosan nem volt meg a lehetősége, de a kar megerem-

tette azzal, hogy külön tanárokat fogadott a diákok számára, és a finanszírozás vállalati pénzekből történik. Ugyancsak a vállalatok pénzét fordítjuk a tanulmányi versenyek díjazására is. A jövőben ezeknek a körét mindenképpen szeretnénk megerősíteni, kibővíteni.

Mint minden esetben, így most is a tanszéki véleményekből indultam ki, amikor összeállítottuk a meghívandó külső szakemberek listáját. Hiszen a tanszéknek közvetlen kapcsolatuk van a gyakorlattal, vagy

úgy, hogy címetesek vannak náluk, vagy úgy, hogy óraadóként különböző munkákat végeznek a tanszékknél. Bekértük azoknak a listáját, akikkel a tanszéknek jó kapcsolataik vannak és várhatóan a jövőben is számíthatunk rájuk. Akik az évnyitón ott voltak, ezekből a személyekből tevődtek ki. Ez persze nem jelenti azt, hogy nincs az országban rajtuk kívül más gyakorlati szakember, aki szívesen támogatná az egyetemet, hisz nem tudtunk mindenkit meghívni. A teljes kört most mérjük föl, és körülbelül október közepéig szeretnénk egy listát összeállítani arról, akik közül válogathatnánk a tanácsadó testületbe.

– *Hogy született a tanácsadó testület gondolata?*

– Az ötlet nagyon sok helyen felvetődött. Nekem konkrétan az amerikai utamon, amikor az MIT-ra látogattam. Ott a kezembe nyomtak egy brossurát, amely egy speciális kurzust hirdetett. Ezt a kurzust világhírű vállalatok támogatták, nyilván nem érdektelenül. Az MIT legjobb hallgatói számára szervezett ráképzés volt ez a két éves kurzus, és akik ezt elvégezték, azok közül a vállalatok válogathattak. Tehát majdnem, hogy garantált, hogy az ő vállalatuknál kezdenek dolgozni a legjobb hallgatók. Amerikában az MIT-n végezni szuper dolog. Noha nálunk nincs ilyen versenyre lehetőség, mégis szeretnénk mi is elérni, hogy a gazdálkodási karon való végzés rangot jelentsen a vállalatok számára is. Ha ez sikerül, akkor azt hiszem, nem lesz problémánk a támogatásban sem.

– *Van-e a kar vezetésének a jövőben arra vonatkozó elképze-*

lése, hogy a tanszékek szervezeti életébe is beavatkozzon, gondolkodok itt bizonyos átszervezésekre.

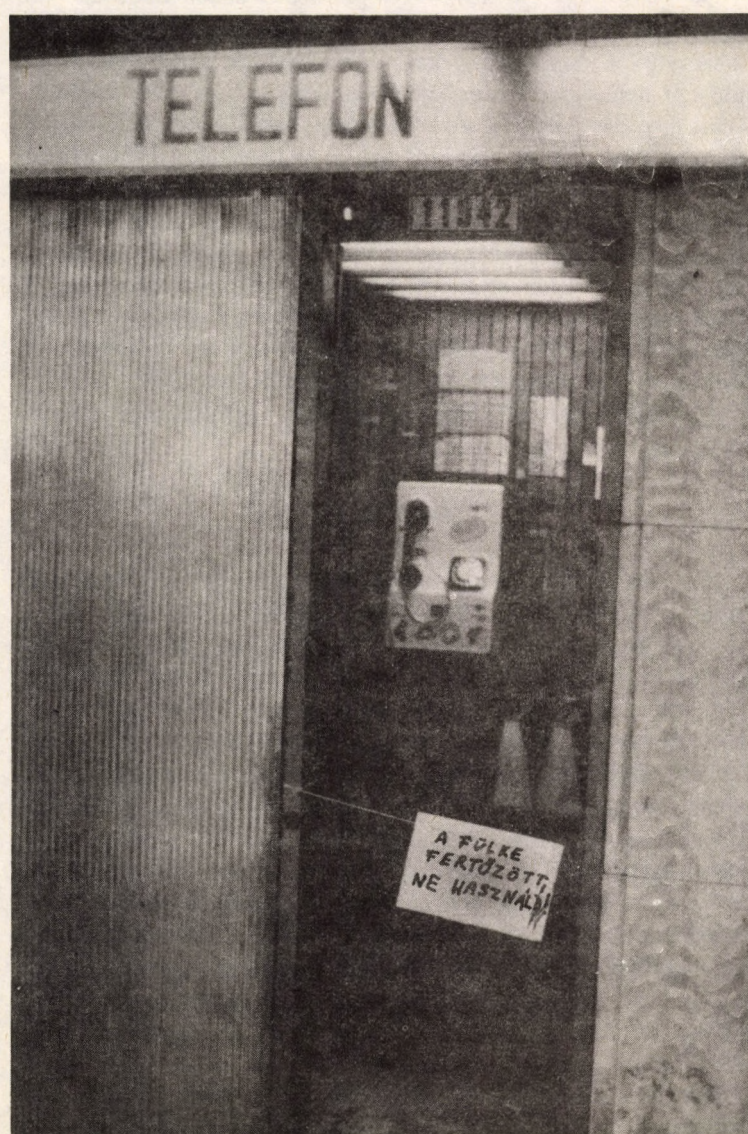
– Nincsenek illúzióim arra vonatkozólag, hogy az egységet felülről össze lehet hozni. Egy biztos, hogy ebben a tanévben nagyon nagy az esély arra, hogy fontos, de egyben divatos témákat több tanszék is oktathat, ami felveti annak a gondolatát, hogy miért nem kerülnek valamilyen módon ezek a tanszékek szervezeti szinten is közel egymáshoz? A kiinduló elv az kell, hogy legyen, hogy a hallgató egy témát mindig a legjobb előadótól hallja. Azzal viszont, hogy egy tanszék felelős egy tárgyért, nem monopolizálhatja azt a területet teljes mértékben, és zárhat ki belőle más tanszékhez tartozó szakembereket sem. Ezért én úgy érzem, hogy elsősorban az oktatásnak és döntően a kutatásnak kell a karon belüli kapcsolatokat összehozni. Vannak erre már jó példák, például a mikrogazdasági kutatás terén, ahol tanszékek, vagy tanszéki személyek működnek együtt. Vagy van, ahol egy-egy témát több tanszékről is kutatnak, és ahol el tudjuk érni azt, hogy ismerve egymás kutatási eredményeit egy adott esetben meg-

hívjuk majd például az én tanszékem kurzusára vagy egy másikéra azt az előadót, aki azzal a témával foglalkozik. Legalábbis ezek a tervek.

Erőszakos beavatkozást én nem tervezek e téren, mert ennek eddig még mindig több volt a kára, mint a haszna. Abban bízom, hogy ha meg tudjuk csinálni azt az alternatívát, amit a reform tervez, akkor a hallgatói szelekció automatikusan kiemeli az adott területen a jó előadókat. Ha ez kialakul, akkor nekünk is segíteni kell abban, hogy a későbbiekben automatikusan odakerüljön ahhoz a személyhez az oktatás, aki azt a legjobban csinálja. És én itt nem is tanszékekre, hanem leginkább csoportokra, személyekre helyezném a hangsúlyt. Ugy érzem, hogy ebben a „verseny” folyamatban meg fogjuk találni a legjobb oktatókat a hallgatók számára.

Az Intercontinental esti fénye beleragyogott a Duna vizébe, amikor a társaság lassan haza indult a tanévnyitó bensőséges élményével, azzal a reménnyel, hogy az „újszülött” karon a folytatás is meglepően rendhagyó lesz.

H. E.

Német egység kelet-német módra

Az utóbbi hetekben ismét magasba szökött az NDK-ból menekülők száma, akik ezúttal az osztrák-magyar határon kíséreltek meg *egyéni* megoldást találni a „német kérdés” megoldatlanságára; ez az emberáradat mind nyilvánvalóbban utal arra, hogy az NDK még fennállásának negyvenedik évében sem egészen olyan népi demokrácia mint a többi. Helyzetének meghatározó különlegessége: a másik német állam létezése, a német szocializmus *fél országban* történő építésének kényszerűsége. Ezért talán nem haszontalan röviden áttekintenünk, hogyan alakultak a demokratikusnak nevezett köztársaság elképzelései a német egységről – a változó nemzetközi körülmények között.

1949. október 13-i üdvözlő táviratában *J.V. Sztalin* az „egységes, demokratikus és békeszerető Németország alapkövének” nevezte az NDK megalakulását és ezt „fordulópontnak” vélte „Európa történelmében”. Igaz, eme európai történelmi fordulópontot mások csak évek múltán észlelték; sőt államukat kezdetben maguk az NDK vezetői is mindenekelőtt provizóriumnak tekintették, és úgy tűnt, hogy semmi sem fontosabb számukra, mint az NDK feladása egy egységes Németország javára. 1950 februárjában *G. Dertinger* külügyminiszter a „békeszerződés haladéktalan megkötését egész Németországgal” kormánya legfontosabb követelésének nyilvánította, s az NDK-t „az egész német nép ügyintézőjének” tekintette, amely „szakadatlanul ezen igény érvényesítésén fáradozik”.

Az NDK-t egy „jövőbeni egységes német állam magjának” tekintve, ha úgy tetszik valamiféle német Piemontnak, amely majd összegyűjti a német országokat, a demokratikus német vezetők ez idő tájt nemegyszer hangsúlyozták: „világos, hogy nem elégedhetünk meg csak az NDK sikereivel, *egész Németország* kell, hogy a célunk legyen.” Az NSZEP III. kongresszusán, 1950 nyarán *W. Ulbricht* azért is kedvezőnek ítélte e harc esélyeit, mert szerinte „Nyugat-Németországban a lakosság minden rétegében fokozódott az ellenállás az USA-imperialisták gyarmatosító intézkedéseivel szemben”. Ezen elvárások *illuzórikus* jellegével vélhetőleg az NDK vezetők is tisztában voltak; a *szüntelen hivatkozás a német nemzeti felelősségre a NSZEP részéről inkább olyan kísérletnek tűnt, amely megkísérelte, igaz a nyomasztó marginalitás pozíciójából, megakadályozni a másik német állam végérvényes csatlakozását a nyugati szövetségi rendszerhez.*

Szovjet javaslat

E tekintetben a szovjet diplomácia is aktívá vált: 1952. március 10-én a szovjet kormány új jegyzéket terjesztett elő a nyugati hatalmaknak a német békeszerződésről, amely lényeges pontokban meghaladta a korábbi szovjet javaslatokat. Eszerint a két német államot az 1945-ös határok mentén egyesítették volna, s a négyhatalmi felügyelet mellett megtartott választásokból megszülető *össznémet parlament és kormány kötelezettséget vállalt volna, hogy „semmilyen katonai szövetséghez nem csatlakozik olyan állam ellen amely fegyveres erővel részt vett a Németország elleni háborúban”.* A korábbinál egyértelműbben kapcsolta össze tehát a szovjet javaslat Németország *egységének és semlegesítésének kérdését,* továbbra is homályban maradt viszont, milyen lenne az egységes német állam társadalmi-politikai berendezkedése.

Az 1952. március 10-i szovjet javaslatok *elutasítása* a nyugati hatalmak részéről az NDK-ban is új helyzetet eredményezett: nem tudni pontosan, vajon a NSZEP vezetés volt-e, amely a szovjet diplomáciai offenzíva kifulladásá után a „befejezett tények” politikájával kívánta stabilizálni bizonytalanul érzelt helyzetét;

vagy éppen ellenkezőleg az egységpárt sztálini sugallatra vett irányt a szovjet mintájú szocializmus teljes felépítésére német földön. Mindenesetre az NSZEP II. konferenciáján, 1952 júliusában elhatározott program *azon politika végét jelezte,* amikor az NSZEP, legalábbis a nyilvánított szándékok szintjén, mindig Németország egységét tartotta szem előtt, az NDK belső fejlődését mindig egy esetleges újraegyesítés összefüggésében határozta meg. Ehelyett az egységpárt 1952 júliusában a *szocializmus fél országban történő felépítése* mellett kötelezte el magát.

Igaz, formálisan nem módosultak a pártvezetés *össznémet céljai,* inkább *forradalmi hangsúlyeltolódás* következett be azokban. *W. Ulbricht* érvelése szerint a szocializmus felépítése éppenséggel erősíti az ország egységéért folytatott küzdelmet, hozzájárul majd ahhoz, hogy „megsemmisítő vereséget mérjünk az amerikai monopólióke vertestvéreire”. A konferencia határozata „a bonni vazallus rezsim megdöntését a német egység helyreállítása legfőbb előfeltételének nyilvánította, s a „német hazafiak előtt” nem volt más út, mint „az Adenauer rezsim megdöntésének forradalmi útja, s azután a nemzeti újraegyesítés kormányának megalakítása”.

Mégis, az új forradalmi lendület nemcsak kockázatos volt, de sokba is került. A közigazgatás átszervezése, a katonai egységek felállítására, a mezőgazdaság kollektívizálása és a nehézipar megemelt beruházásai hatalmas összegeket emésztettek fel; ez egy NDK történész elemzése szerint „negatívan hatott a dolgozók életkörülményeire, és elégedetlenséget váltott ki”. A lakosság fokozódó elégedetlensége a nyugatra menekültek rohamosan emelkedő számában is ikifejeződött: 1952 decembere és 1953 márciusa között számuk *havi 22 ezerről 58 ezerre* emelkedett, 1949 és 1955 között összesen mintegy *másfél millió* NDK állampolgár választotta a másik Németországot.

Külpolitikai téren mindenesetre úgy tűnt, sikerült megvalósítani az áttörést: az NSZEP vezetés azon törekvése, hogy félállamuk létét minél teljesebb keleti integrációval biztosítsák, megvalósulni látszott. 1952 októberében az SZK(b) P XIX. kongresszusán *Malenkov* beszámolójában első ízben sorolta az NDK-t azon államok kö-

zé, amelyekkel a Szovjetunió „eltéphetetlen baráti kapcsolatok megszilárdítására és fejlesztésére törekszik”. J.V. Sztálin halála után azonban az NSZEP kritikus helyzetbe került. Az új szovjet vezetés az NDK-tól nemcsak a német kérdés *konciliánsabb kezelését* várta el, hanem a *szocializmusépítés erőltetett ütemének átfogó korrekcióját* is kívánta.

Ha tehát létezett egyáltalán „elmulasztott lehetőség” a német egység megteremtésére ezen átmeneti időszakban, amely a két rivális német állam megszületéséről teljes szuverenitásuk 1955-ös megszerzéséig tartott, akkor az inkább 1953 május-júniusra tehető. Az NDK-ban az új szakasz politikájának kísérlete világosan kapcsolódott a szovjet Németország-politika megváltozott célkitűzéseihez, amelyet később a július 10-én „leleplezett” *L. Berija* nevéhez kapcsoltak, s amely az új németországi szovjet főbiztos, *Szernov* energikus intézkedéseiben öltött testet. Azonban az 1953. június 17-i felkelés, amely W. Ulbricht és a sztálinista NSZEP ellen irányult, paradox módon *hozzájárult* pozíciójuk megszilárdításához, W. Ulbricht „megmeneküléséhez”. Ugyanis az 1953 június napok az új szovjet vezetés szempontjából azt mutatták, hogy egy össznémet semlegesítési politika lehetséges előnyei nem állnak arányban annak kézzelfogható hátrányos következményeivel. Így döntés született W. Ulbricht hatalmi pozíciójának ismételt megszilárdításáról.

Az NDK többé már nem a nyugati hatalmak felé irányuló szovjet politika alkotóelemét jelentette, hanem olyan partnerré vált, amelynek politikai rendszerét konszolidálni kellett. Augusztus 15-én a Szovjetunió jegyzéket juttatott el a nyugati hatalmak képviselőihez a német békeszerződés feltételeiről, amelyben síkra szállt amellett, hogy „a két német kormánynak nemcsak a békeszerződés megkötésének idején, de az egyesítési folyamat alatt is fenn kell maradniuk”.

1954 áprilisában az egységpárt negyedik kongresszusán azért a „németek egy asztalhoz” jelszót a „kor legsürgősebb parancsának” tekintették, mert Walter Ulbricht kijelentette, hogy „a nyugatnémetek testvéreink . . . Németország egységének helyreállítása *elkerülhetetlen történelmi szükségszerűség*, és mindenki balsorsra jut (!), aki a törvénnyel szembeszegülni mer.”

Hruscsov az egyesítésről

Visszatérőben az 1955-ös genfi csúcstalálkozóról *Bulganyin* és *Hruscsov* megálltak az NDK fővárosában. Hruscsov szavai: „Németország újraegyesítése a németek dolga” és „a Szovjetunió Németország újraegyesítését csak az NDK szocialista vívámányainak megőrzésével fogadhatja el” új korszak nyitányát jelentették. Az, hogy a Szovjetunió a jövőben *két német állam létezésével és egymás mellett élésével* számolt, hamarosan nemzetközi jogi következményekkel is járt. 1955. szeptember 9–13. között Moszkvában nyugatnémet kormánydelegációt fogadtak. A szovjet kormány még az Adenauer vezette delegáció elutazásának napján moszkvai megbeszélésekre hívta az NDK vezetését, és az 1955. szeptember 20-i szerződés biztosította a demokratikus német állam *teljes szuverenitását*, igaz a Berlinnel kapcsolatos négyhatalmi megállapodások továbbra is érvényben maradtak.

Az NDK-beli korlátozott sztálintalanítás, majd a *Schirdewan-Wollweber* „pártellenes frakció” leleplezése után (1985 februárjában) W. Ulbricht szavai szerint az NDK előtt álló legfontosabb feladat az volt, hogy „1961-ig a fogyasztási cikkek és élelmiszerek egy főre jutó felhasználása terén utolérje és megelőzze Nyugat-Németországot”, és Nyikita Hruscsov optimista prognózisaihoz igazodva az NDK-nak a másik Németország „*klerikális-militarista*” rendszerével szemben ilyen feszített határidő mellett (3 év) kellett bizonyítania a „szocialista társadalmi rendszer fölényét”.

1961. az „igazság órája,”

Az 1961-es év fontos vízválasztónak tekinthető a demokratikus német állam fejlődésében. Az NDK történetírás e tekintetben mindenekelőtt a szocialista termelési viszonyok győzelmét említi;

amely a mezőgazdaság kollektivizálásának befejeztével érkezett el; az „államhatár biztosítása” emellett csak pótlólagos, igaz, stabilizáló döntésnek tűnt. Megkockáztatható azonban, hogy 1961. augusztus 13. a németeknek ugyanazt jelentette, mint Magyarországnak 1956 október-novembere: az „igazság óráját” és a valóságos erőviszonyok tanulságos leckéjét. Persze egyúttal a német történelem gyásznapját is, mert ekkor szakadt szét igazán az, ami az egységes Németországból addig még megmaradt: a négyhatalmi felügyelet alatt élő Berlin városa. Az egységpárt állama csak a berlini „nyitott határ” drasztikus lezárásával tudta (fel) tartóztatni polgárait, akik – növekvő számban – a „lábukkal szavaztak” a német kérdésben (1949-től a berlini fal felépítéséig majd 2,7 millión távoztak az NDK-ból); ez aligha járult hozzá a demokratikusnak nevezett német állam tekintélyének növekedéséhez.

A „nemzeti kérdésben” ezért az NSZEP vezetés 1962 márciusában újabb nagyszabású kampányt indított, s „nemzeti dokumentumot” bocsátott ki „az NDK történelmi küldetéséről és Németország jövőjéről.” E dokumentum szerint „a német nép múltja és jelene bebizonyította, hogy az imperialisták és militaristák uralma kibékíthetetlen ellentmondásban áll a német nép életfontosságú érdekeivel”, ezért „a szocializmus győzelme az NDK-ban az egész német nép nemzeti érdeke és a nemzeti kérdés megoldásának, Németország újraegyesítésének döntő előfeltétele.” Igaz, hogy „a német nemzet két államra szakadt, amelyek német földön ellenségesen állnak szemben egymással”. Ám a „dekadensnek”, „romlottnak” tekintett és gyakran még keményebb jelzőkkel illetett másik Németországgal szemben 1964 márciusában – az akkor épp kultúrkritikus *Erich Honecker* megállapította, hogy az NDK „tisztá állam, amelyben az etika, az erkölcs, a becsület és a tisztesség szilárd normái érvényesülnek.”

Míg a többi népi demokrácia pártvezetői hiányzó politikai legitimitásukat (a hatvanas évekből) mindinkább nemzeti színű érvelésmóddal kívánták kompenzálni, addig e „nemzeti politika” az egységpárt vezetése szempontjából csak katasztrófális következményekkel járhatott, hiszen annak logikus végpontján az újraegyesítés állt. A belpolitikai enyhülésnek is korlátokat szabott, hogy a két európai tábort szembeállító frontvonalak a német nemzet közepén húzódtak. Paradox módon, addig míg a német szövetségi kormányzatok mereven elutasító politikát folytattak a zónával szemben, addig az egységpárt biztosan léphetett fel az össznémet enyhülésre és megegyezésre törekvő fél pózában. Azonban a realitáshoz és rugalmasabb Németország politikára törekvő 1966-os nagykoalíció, majd még inkább az 1969-es szociálliberális koalíció az NDK-nak csak nehézséget okozott, s Walter Ulbricht állama az össznémet hadszíntéren mindinkább defenzívába szorult.

Először a szavak elleni hadjárat következett: az „össznémet” kifejezés kiüresedett, ítélte (Kelet) Berlinben *Herrmann* államtitkár, aki ezután „nyugatnémet ügyekért” tartozott felelősséggel. „Bel-német” kereskedelem sem létezett többé, s a vonatkozó minisztériumot, amely ugyanazzal foglalkozott, mint korábban, a későbbiekben „külgazdasági” minisztériumnak nevezték. Több mint abszurdnak volt tekinthető, mikor a pártelnevezésekből is kezdett elmaradni a Németországra utaló „D” betű. A kérdésre, hogy micsoda Németország, az NDK-ban lassan csak egy megfelelő válasz adódott: „egy szálloda neve Lipcsében”. De ez sem tartott sokáig, s a szállodát „Hotel am Ring”-re keresztelték.

A fenti intézkedéseknél súlyosabb következményekkel járt az *NDK állampolgárságot megalkotó törvény* (a korábbi egységes német állampolgárság feladásával) 1967 februárjában, a két német állam egyháza közötti kapcsolatok megnehezítése 1967 áprilisában, s a Nyugat-Berlin elleni intézkedések egy évvel később: az utasforgalomban útlevél- és vízumkényszer bevezetése, a nyugatnémet látogatók kényszer-beváltásának megduplázása.

A hatalmi-politikai realitások és a régi, 1949-es alkotmány közötti, helyenként kiálló ellentmondásokat küszöbölte ki az új *alkotmány* 1968 áprilisában, amelynek első cikke szerint: „az

(Folytatás a 12. oldalon)

NDK a német nemzet szocialista állama, a város és falu dolgozóinak politikai szervezete, . . . (az NDK) arra törekszik, hogy felszámolja Németország megosztottságát, amelyet az imperializmus kényszerített a német nemzetre". (Az 1949-es alkotmány vonatkozó cikke szerint „Németország oszthatatlan demokratikus köztársaság”.)

Országlásának alkonyán Walter Ulbricht az NDK-t egyre nyilvánvalóbban saját „életművének” tekintette, amelyet nemcsak az „osztályellenség” mesterkedéseivel szemben, de a barátoktól is meg kellett védenie. Azonban a kelet-nyugati enyhülés kibontakozásával (szovjet-nyugatnémet tárgyalások, „keleti szerződések” négyhatalmi megállapodás Berlin státuszáról, SALT megbeszélések) a kölcsönös kompromisszumok e bonyolult rendszerében a hajthatatlan NDK álláspont – és Ulbricht – számára csak a *visszavonulás maradt*.

Nemzetközi elismerés

Az utód Erich Honecker a szovjet vezető szerepet a német párt számára kezdettől fogva kötelező érvényűnek tekintette. Igaz, nem az ötvenes évek totális függőségének formájában, de az NDK politikája ismét a Szovjetunió általános politikai stratégiájának rendeltődt alá. A hetvenes évek elején ezen irányvonal jelentős sikereket hozott: a német-német dialógus előrehaladtával, a két német állam közötti kapcsolatok normalizálása után elérkezett az NDK nemzetközi elismerésének és felértékelődésének időszaka.

A német-német dialógus kibontakozásával váratlanul megnövekedett a nemzetfogalom jelentősége. Az NSZK új keleti politikájában ugyanis e fogalom meghatározó szerepet játszott: miután a *Brandt-Scheel* kormány elismerte a két német állam létét, a német egység nem az egységes német államot jelentette többé, hanem a „továbbra is létező egységes német nemzeti közösség” feltevésében fejeződött ki. W. Brandt az 1970-es kasseli találkozón ezt a következőképpen határozta meg: „manapság a németeket nemcsak a közös nyelv, a közös történelem és az összetartozás továbbélt, tartósan fennmaradó érzése köti össze, hanem a második világháború okozta megosztottság közös sorsa is.”

Mindenesetre Brandt kancellár alighogy magáévá tette azt az álláspontot, melyet az NDK korábban szintén vallott (két állam

Németország területén, amelyek azonban nem jelentenek külföldet egymásnak, mert ugyanazon nemzethez tartoznak) *Stoph* miniszterelnök a „nemzet egységét” mint „valóságtól elrugaszkodott vélekedést” utasította vissza. Az erfurti találkozó tömeghatása, a másik Németország kancellárjának önfelédlt éltetése megmutatta: mindkettőjüknek igaza volt, mikor egyikük a német nemzet egységéről beszélt, s másikuk pedig tartott attól.

Az 1971-es pártkongresszuson 1971 júniusában ezért E. Honecker arra hívta fel a figyelmet, hogy „a nemzeti kérdés megítélésénél annak osztálytartalmából kell kiindulni, mert a (szocialista) forradalom az emberi társadalom összes létformáját alapjaiban újítja meg.” Így az NSZK-ban a „polgári nemzet” él tovább, míg az NDK-ban egy új típusú közösség formálódik: a szocialista nemzet. Természetesen a nemzet „burzsoá-voluntarista-biológikus felfogásának”, az „egységes német nemzet változatban továbbélése legendájának” bírálata nem csupán „akadémiai vitát” jelentett, de annak kifejeződését is, hogy az „ideológiai osztályharc egy pillanatig sem szünetel.” Talán ezért is módosították (ismét) 1974 októberében a néhány évvel korábban már megváltoztatott alkotmányt, amelyet újból „teljes összhangba kellett hozni a valósággal”. Eltűntek a Németországra, az újraegyesítésre és a német nemzetre vonatkozó utalások; az NDK alkotmányjogi szempontból a „munkások és parasztek szocialista államává” lett, „örök és visszavonhatatlan szövetségben a Szovjetunióval”, a „szocialista közösség szilárd alkotórészeként”

Az NDK fennállásának negyedik évében is olyan államnak tűnik, amelyek stabilitása *nem* polgárai széleskörű támogatásán és legitimált politikai intézmények zavartalan működésén nyugszik. A szocialista tábor „átépítési” erőfeszítéseivel kapcsolatban azonban az egységpárt – az NDK „nemzeti sajátosságaira” hivatkozva – ismételten leszögezte, hogy államunknak „nincs mit behoznia sem nyíltságban sem a demokratizmus terén”. Ami pedig a német kérdéssel kapcsolatos esetleges tennivalókat illeti, a mértékadó értékelés az NDK születését – immár másfél évtizede – „történelmi szükségszerűségnek” tekinti, s E. Honecker kedvenc metaforája szerint „a szocializmus és a kapitalizmus, tehát a két német állam egyesítése épp oly lehetetlen mint a tűz és a víz”.

MEZEI GÉZA

Egy egyetem oktatási színvonalát alapvetően oktatói és hallgatói felkészültsége, érzékenysége, közös munkája határozza meg. Am, ahogy nem mindegy, hogy milyen anyagi feltételek közt, milyen oktatási és szervezeti rendben végezhetik ezt az itt dolgozók-tanulók, úgy nem mindegy az sem, hogy rendelkezésükre állnak-e a korszerű oktatás elengedhetetlen feltételei. *A mai első-, másodévesek 6-8 évesek voltak akkor, amikor egyetemünk rekonstrukciója elkezdődött.* Terminálon megoldva számítástechnika feladataikat nem tudhatják, hogy még 10 évvel ezelőtt is egy hétbe telt, amíg egy diák egy programja egy futtatási kísérlet) erejéig számítógépre került. Tényleg, mit hozott 12 év rekonstrukciója, hihetetlen kényelmetlenségei, a költözések, az omladozó helyiségekben összezsúfolva végzett munka stb.? *Melyek azok a változások, amik nélkül a legfelkészültebb oktatói kar, a legadaptívabb diákság, a legjobb szándékkal sem lenne képes elfogadható eredményeket produkálni?* A rekonstrukció legfőbb feladata teljesítésének, a főépület teljes átadásának idején ezeket a körülményeket tekintették át *Dobrovits Ivánnal*, a rekonstrukcióért felelős rektorhelyetttel.

Nos, már a munkálatok kezdetének körülményei sem voltak mindennapiak. A felújítás szükségességéről folyó, évekig húzódó vitának az vetett véget, hogy *1978-ban több*

Rekonstrukció-mérleg

helyen, nagy darabokban vakolatdarabok váltak le a mennyezetről. Egy hétre leállt az oktatás – egyébként először és utoljára a 12 év alatt – *védőmennyezet került a kritikus helyekre és megkezdődött a rekonstrukció terveinek elkészítése.* Ez alatt az időszak alatt sikerült *befejezni a Ráday utcai kollégium korábban félbehagyott felújítását*, aminek eredményeként a *Veres Pálné utcában 8-10 ágyas helyiségekbe összezsúfolt kollégisták a Ráday háromágyas szobáiba költözhettek*, és a felszabaduló épület az egyetemi oktatás szolgálatába állhatott. A nyelvi képzésnek a *Makarenkó utcá-*

ba való kerülése mellett ez volt a második lépése a „vámházat” régen kinőtt egyetemünk elkerülhetetlen terjeszkedésének.

A következők pedig: *a Zsil utcai épület fokozatos birtokba vétele és a Könyvtár felépítése.* Az előbbi is helyre kellett ugyanis állítani, nemcsak a szeminárium termek lerobbant állapotja miatt, hanem *hogy befogadhassa a helyigényes technológia tanszéket és az új számítástechnikai bázist.* A számítástechnika „művelése” egy aládúcolt helyiségben, *bérelt terminálon folyt*, az elmúlt évtizedben kellett megtenni a lépést a korszerű, folyamatosan fejleszthető

és a hallgatók igényeit is kielégítő feltételek megteremtésére. *A főépület rekonstrukciójának kulcskérdése volt, hogy az ide bezúfolt Könyvtár új helyet kapjon.* Nem kell mondani, hogy ennek teljesülése, a dokumentáció fejlődő számítógépes feldolgozása nélkül hozzá sem lehetett volna kezdeni a képzés reformjához.

A főépület tehermentesítése után kerülhetett sor több lépcsős felújításra. Ma már minden helyisége informatikai és telefonhálózati kapcsolódási lehetőséggel, számítógép működtetését lehetővé tevő elektromos csatlakozóval rendelkezik. *A nagyelőadók*, amelyek például beáztak – a régi I-es iránt érzett nosztalgiaik ellenére – *korszerűekké váltak; a 4-esben video- és filmvetítő, illetve komoly tolmácsberendezés is van.*

És ne feledjük a menzát: a régi teljesen lerobbant állapotban volt; az újat irigylük a többi egyetemen dolgozó-tanuló kollégáink.

Folyamatban van a főépület és a Kinizsi utcai épület közti zárt telefonkapcsolat, illetve a számítógépek összeköttetésének kiépítése és a főépület számítógépei közötti hálózat megteremtése is.

Végülis tehát *megérte a sok kényelmetlenség, munka, esetenként áldozatvállalás, néha veszekedés: az új feltételek nélkül az egyetem nem felelhetne meg a modern idők követelményeinek.*

A történelmi középosztály és a mai politikai változások

Felszabadulásunkat követően, egy rövid életű kettős hatalom után, *diktatórikus néphatalom jött létre*, főleg a szegényparasztságra és az antifasiszta radikális kispolgárságra témaszkodó munkásság vezetésével. Szocialista jellegét kifejezte az ipari termelőerők állami tulajdonbavétele, a mezőgazdaság kollektívizálásának megkezdése, a profitelvet kiiktató tervgazdaság bevezetése, az új rendszer szerves értelmiségének felnevelését megcélzó kultúrforradalom, a szovjetbarát, proletárinternacionalista külpolitikai elkötelezettség.

Létrejöttét két tény tette lehetővé és könnyítette meg. A tőkés és földesúri osztályok fasizmusba torkolló hatalmát a szovjet hadsereg szétverte. A magáról nemzetvezetői ábrándokat szövő, heterogén, „úri és polgári”, nagyműveltségű, de a néptől elszakadt, enervált középosztályt pedig szétszaggatták illetve szétszaggatta magát főleg a zsidó törvényekkel s ennek 1945 utáni következményeivel. Képviselőik szárszói szereplése nyilvánvalóvá tette, hogy a „valahol utat tévesztettünk” késői felismerését nem követhette már egy termékeny gyakorlati politikai orientáció. Önkritikus képviselői belátták, hogy a háború után Magyarország politikai életében a munkásságé lesz a döntő szerep.

Át akarták azonban menteni a középosztály fejlődőképesnek ítélt részét egy olyan megálmodott magyar demokráciába, amely a munkásság és a középosztály „kibéküléséből” táplálkozik, a munkásság „hajlékonyabb” szociáldemokraté orientációjú részére és a kisbirtokos paraszti tömegekre támaszkodik s blokkolja mind a kisgazdapárti restaurációs, mind a munkás baloldal szélsőségesnek ítélt, „proletárdiktatúrás” kommunista erőit.

Részben érezték, részben látták azonban, hogy egy ilyen demokrácia lehetősége ellen hatnak a kialakuló bipoláris világrendszer éleződő ellentmondásai, a magyar társadalom nagy, szakadékos ellentétei, amelyek már 1919-ben is proletárdiktatúrához vezettek. Ezért inkább csak kívánták, mint remélték demokratikus álmaik megvalósulását. Legjobbjaik elismerésre méltóan összekötötték ennek a demokráciának az ügyét a nemzet, a nép és egy többé-kevésbé radikális társadalmi forradalom ügyével.

A kommunista forradalom természetesen túlmént a legradikálisabb középosztályos elképzeléseken is. Olyan színvonalon, olyan politikai kultúrával, amilyenre a kelet-európai feudál-kapitalista rendszerek a kommunista forradalomban érdekelt tömegeket emelte. Forradalmi mozgásba lendült nagy tömegek kultúrátlanságát nem képes ellensúlyozni vezetőik szűk körének mégoly nagy műveltsége, „európai látóköre” sem. A réginek a rombolása túlmege a „kivánatosnál”, a szükséges erőszak brutalitással torzul, a kibomló új formák csapnivaló rosszaságokkal terheltek, az újdonsült vezetőik széles köre bántó primitívséggel kezdi funkcióját gyakorolni stb.

Bibó István sokat megértett a forradalommal együtt járó ilyen tünetekből. „Dialektikus szemléletben. . . felismerhetjük, hogy azoknak, akik olyan állapotba voltak szorítva évszázadokon keresztül, amelyben a műkincs a legjobb esetben takarítási tárgy volt, azoknak a számára nem az a felszabadulás útja, hogy csak úgy egy varázsszóra *átalakuljanak műkincset leporoló szolgálkából műkincset élvező urakká*, hanem az, hogy radikális módon felszámoljanak egy emberhez nem méltó viszonyt.” „. . . az osztályharc lázában élő ipari munkásság sokáig kevésbé érzékeny volt azokkal a finomabb értékekkel szemben, melyeket a birtokló osztályok éppen a birtoklás nyugalma folytán ki tudtak fejleszteni. . .” „. . . s abban az arányban, amilyen arányban politikai súlyuk megnövekedett, politikai lehetőségeik kitágultak és eredményeik megvalósultak, minden vonalon elmélyülésre és gazdagodásra képesnek bizonyult . . .” (B.I Összegy. művei II. 441. 225.o.)

A volt magyar középosztály nem önkritikus, szúklátóköri szellemi és politikai örökösei, s a befolyásuk alá kerültek, a szocializmus első időszakának ismertté vált és tudatosodó hibái, torulásai, bűnei alapján, s azután, hogy az 1956-os ellenforradalom leverését követő centrista kommunista vezetéssel

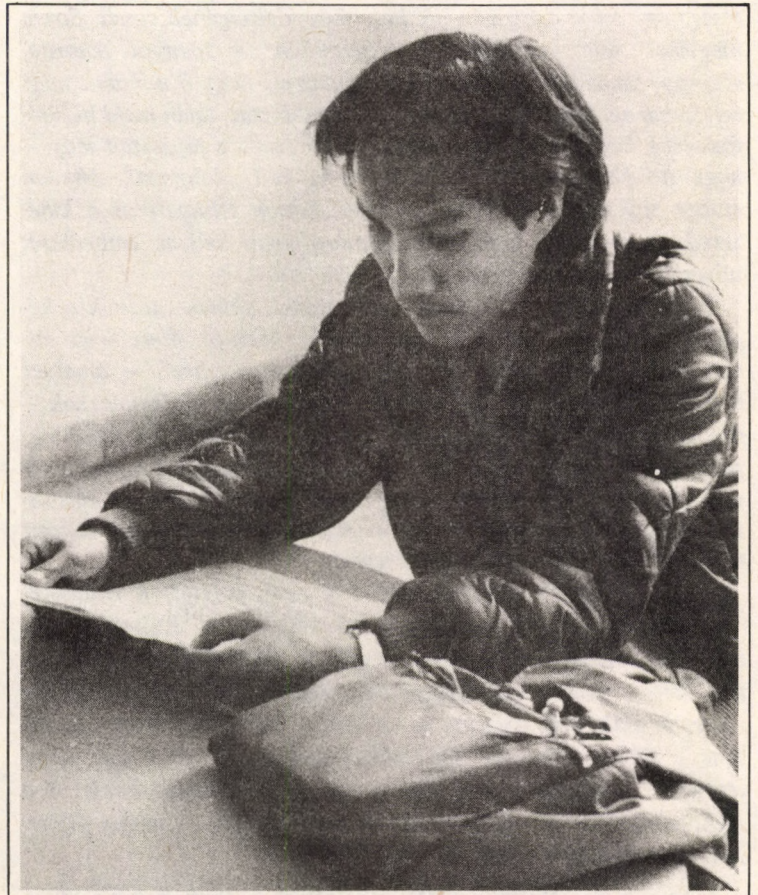
kötött „lajos kiegyezés” töredezni kezdett a centrismus válságtüneteinek jelentkezésével, lassanként megtagadták a szocializmussal kötött kompromisszumot. A munkásosztályról vagy hallgatnak, vagy úgy minősítik, mint amely bebizonyította, hogy sem korszerű termelésre, sem politikai vezetésre nem alkalmas. A demokrácia, a nép, a nemzet ügyét nyíltan – vagy a „demokratikus szocializmus” jelszavával álcázva – a gyökeres rendszerváltás, a posztklasszikus kapitalizmushoz való visszatérés ügyével kapcsolják össze. Az ellenforradalom jellegzetesen középosztályi eredetű szovjet–kommunista–zsidó ellenessége módosult alakban újra megjelent. Az MSZMP vezetésének jobbszárnya azzal szolgálja ezt a folyamatot, hogy ösztönösen vagy tudatosan, a szocializmus első szakaszában kifejlődött formalizmus, bürokratizmus, voluntarizmus, illúziók, bűnök stb. elleni küzdelmet a polgári parlamenti demokrácia, és a tőkés gazdasági restauráció eszközüvé manipulálja.

Előretörésük, sikereik a politikai élet felszínén összefügg azzal is, hogy a forradalmi baloldal megújulása lassú, koncepciója, egy „Uj Kommunista Kiáltvány” megszületése késik, szervezettsége elmarad a „reformerők”-étől, ezért elszigetelt ez az áramlat és elszigetelhető – egyenlőre. Létezik egy új kommunista nemzedék, amely megszabadult elődei vulgáris és európai színvonalú messianizmusától, megértve, hogy az elmaradottság gyors leküzdésének objektív kényszere miért párosult e feladat megvalósíthatóságába vetett fanatikus hittel s ennek minden áron következményével. (Még a fiatal Lukács is úgy érezte, hogy csak barbár proletár erők képesek, szétzúzni a „tökéletes bűnösség” polgári világát.)

A volt magyar középosztálynak kevés olyan alakja volt, mint Bibó István. A kommunista forradalomban érdekelt tömegek túlnyomó részében korábban nem fejlődhetett ki a fogékonyság az általános műveltség és szakszerűség olyan maradandó értékei iránt, amelyet ez a középosztály felhalmozott. Egy társadalmi rendszer életideje és teljesítménye azonban nem mérhető egy vagy két nemzedék élettartamával és eredményeivel. Az új kommunista nemzedéket most akarják megfosztani társadalmi bázisával együtt attól a lehetőségtől, hogy elődei korlátjait leküzdve, a szocializmus klasszikus szintje felé haladhasson.

Gondi József

Mihály Albert

Folytatjuk sorozatunkat, amelyben egyetemünk dolgozóit, oktatóit kérdeztük arról, mi a véleményük az elmúlt hónapok politikai változásairól. Célunk bemutatni lehetőleg minden álláspontot, közelítést, hogy átfogó képet kapjunk a közéletünkben résztvevők szándékairól, törekvéseiről.

ABRAKADABRA

Ha pénzt akarsz megtakarítani, ha egy pompás vakációt szeretnél, gyere El Abrá-ba – hív, csalogat a kubaiki nemzetközi kempingjének prospektusa.

A programajánlatok alatt pedig ez olvasható. „Abrakadabra”. Talán ezzel akarják elvarázsolni az ide vetődött turistákat, akik kezdeti lelkesedésük, – az ár valóban nagyon alacsony, egy éjszaka 10 dollárba kerül – no meg egy, a trópusi rovarokkal, békákkal való hadakozással eltöltött álmatlan éjszaka után fontolóra veszik, ne nézzenek-e új szállás után.

Igen ám, csak hogy ez – és még sok egyéb. . . – nem könnyű feladat itt Kubában. Főleg nem egy magyar turistának! Miután immáron a negyedik – és egyben utolsó-szállodában is naivan bejelenti szándékát, hogy egy kétágyas szobát szeretne, már nem lepődik meg, ha azt mondják: sajnos, a hotel tele van. Még akkor sem, ha az utána következő spanyol házaspár minden további nélkül kap szobát. Miután elhangzik a már oly ismerős kérdés – Where are you from? (azaz, hova valósi vagy) –, sejtje előre a választ. Tudja ő, hogy mivel nem dollárral fizet, nem szívesen látott vendég.) A Kubába utazó turisták – akik többsége LOT repülőjeggyel utazó diák – a Magyar Nemzeti Banktól az úgynevezett Certificado A-t, az ország – egyik – hivatalos pénzét vásárolhatják meg (1 CA=13 forint), amely árfolyam a karib-tengeri szigeten egyenlő a dolláréval). Ha már itt van, mégsem hagyja annyiban a dolgot. Megkéri a mellette álló spanyol hölgyet – aki pár perccel ezelőtt lett a szálló vendége és, ellentétben a hotel alkalmazottaival beszél angolul – segítsen már neki. A hölgy nagyon kedves, szemmel láthatólag elnyerte a főnöknő rokonszévét is, aki azonban mindennek ellenére nem ad a magyaroknak szobát. Annyit mégis megtesz, hogy leírja a CUBATUR helyi kirendeltségének címét. Sokra megyünk vele – gondoljuk magunkban. A spanyol seniorita, szegény, szabadkoczik. Próbálja magyarázni, hogy ő mindent megtett; a baj az, hogy nincs dollárunk. Azzal biztat, talán majd máshol fogadnak bennünket. Az a fontos, – mondja a tapasztalt lány – hogy itt Kubában az embereket meg kell „dolgozni”. Minden ember egy külön személyiség. Van, akinek szimpatikus a kinézeted, van, akinek nem. Mindig mosolyogni kell az emberekre, udvariasan kell velük beszélni. Ez a siker titka.

Nagyon biztató. . . Hátha akad valaki, akinek „tetszik a képünk”, azonfelül tud angolul és kevésbé korrump. Mert hogy sajnos a jól bevált módszerhez, a „lekenyerezéshez” – amelyet a távoli országba vetődött magyarok oly sikeresen alkalmaznak – semmi nem áll rendelkezésünkre. Bár az útra alaposan felkészültünk, Marlborót nem hoztunk magunkkal. De úgysem hozhattunk volna eleget! Akadt olyan magyar család, amely napi egy kartonnal tudta csak megvenni illetve megtartani a szobáját. Így viszont már drágább a hozzávaló, mint a leves!

Kicsit csüggedve bár, de megtörve nem, folytatjuk szálláskerítő utunkat. (Végre) felragyog a mi csillagunk is! Kiderült, hogy előbbi pesszimizmusunk helytelen volt. A CUBATUR helyi irodájának két kedves alkalmazottja segítségével végül sikerül szobát szerezni. Boldogan rogyunk le ágyunkra újdonsült lakhelyünkön. Igaz, a többihez képest aránytalanul drága ez a hotel; igaz, hogy lerobbant állapotban van; igaz, hogy nem működik rendesen a légkondicionáló és nagy a hőség, de végre van fedél a fejünk fölött. Még ha csak három napig is!

Addig erőt gyűjtünk. Aztán folytatjuk tovább a küzdelmet!

Mányána

Megszűnt az állandó létbizonytalanság. Miután feladtuk a harcot, hogy hosszabb időre szállást találjunk – Kubában ugyanis az a szokás, divik, hogy magyaroknak csak egy éjszakára adnak szállást, hogy aztán másnap (de csak ha nem érkezik valamilyen nyu-

gati csoport. . .) nagy huzavona után netán meghosszabbítsák egy napra – kikötöttünk El Abrában, amely így, a nyári hónapokban a magyarok telephelyévé vált.

Utunk során ez volt az egyedüli hely, ahol nem azzal fogadtak bennünket, hogy nincs szoba, majd talán „mányána”.

Mányána – azt jelenti, holnap. Az egyetlen spanyol szó, amely rendkívüli gyorsasággal, már az első napokban ránk ragadt. Szerete Kubában mindenütt találkozik vele az ember. Szállást keresel? – „Talán mányána” – hangzik a válasz. Szervezett kirándulásra szeretnél befizetni? – „Mányána” – mondják. Utazol hat órát, hogy eljuss egy indiánfaluba? „Sajnos az indiánfalu zárva. Gyere vissza majd” – próbálják valahogy tudtunkra adni. Nem értjük. De ahogy elhangzik a bűvös „mányána”, máris minden világos. Azaz hogy mégsem. Az ok, ami miatt nem nyerünk bebocsátást az indiánfaluba az, hogy nem működik a turistákat szállító komp – az egyetlen közlekedési eszköz, amellyel be lehet jutni erre a rezervátummá kiépített szigetre.

Mi magyarok azonban, hírünkhöz méltóan harcias népség vagyunk. Különb is, itt Kubában még meg is edződünk. Nem akarjuk elhinni, hogy nem jó a komp, ezért várakozunk. Majd ha a saját szemünkkel meggyőződünk arról, hogy tényleg nem közlekedik, akkor elmegyünk. Mégsem vártunk hiába! Ahogy kiköt a parton, uccu neki, a tucatnyi magyar diák megrohamozza. Megdicsőülten foglaljuk el a hajót. Ime, milyen sikeres a magyar invázió! Most már csak a kapitány hiányzik. Ő viszont semmi hajlandóságot nem mutat arra, hogy átvigyen bennünket a szigetre. Sebaj, várunk. Időnk van bőven. Ha már ennyit utaztunk idáig. . . Csak hogy a kubaikiak még nálunk is türelmesebbek. Hiába próbáljuk magyarázni kézzel-lábbal is, hogy mi már többet erre a vidékre el nem jutunk; hogy sok pénzt fizettünk azért a kempingben, hogy ide elhozzanak bennünket, és különben is benne volt a programban az indiánfalu meglátogatása, a kapitány hajthatatlan. Spanyolul hosszú mondatokat sző, amiből mi egy árva szót sem értünk. Azaz hogy egyet mégis. „Mányána, mányána” – hangzik többször is. Meg; „dollár, dollár”. Erre már mi is dühbe jövünk. Egyik honfitársunk – tanárnak készül a fiú – nagy lélegzetet vesz, majd belekezd mondókájába: „Fidel Castro megmonta, hogy egy dollár egyenlő egy certificado. Érted? 1 dollár = 1 CA.” – mondja tagolva, lassan magyarul. Mintha ettől kubai barátunk jobban értené, mit mond.

Minden hiába. Egy darabig ülünk még a hajón, hátha meglágyul a szívük. Aztán elbattyogunk a buszhoz. Le vagyunk törve, mint mindenki, aki egy vesztes csatát tud maga mögött. Visszatérve a kempingbe elővesszük táborunk „mindenesét”, a huszoneves Oswaldót, a kubai copfos aranyifjat, aki egész nap mopedjén száguld fel s alá a bungalow-k között. Itt minden az ő kezében fut össze; ő a felelőse és persze a haszonélvezője is mindennek, amit a tábor szervez lakói részére. Előadjuk problémánkat, hogy végülis az ígért szolgáltatásból semmit sem kaptunk meg és bejelentjük igényünket, hogy kérjük vissza a befizetett összeg felét. Oswaldó, miután figyelmesen meghallgat bennünket, eldübörög motorjával. Néhány perc múlva visszatér, kezében pénzt lobogtatva. „Ezt visszadom nektek. Nekem a pénz nem számít, van elég belőle. De az biztos, hogy többet én a magyaroknak semmit nem szervezek. Mindig csak velük van baj!

Elgondolkodom. Szegény Oswaldó! És szegény El Abra! Mi lesz veled a magyarok nélkül? Hiszen ide rajtunk kívül mások nem nagyon jönnek. (Mi is csak egzotizálni érkeztünk. . . Az viszont remekül ment!) Na jó, néha napján egy-egy nyugati vendég is ide téved. Például a dán barátaink, akiknek három évi kemény munka gyümölcse volt, hogy elutazhattak (2000 dollárért!) Kubába. De ők sem távoztak innen jó szájizzal. . .

Ej ráerünk arra még. . .

Egész napos kirándulás Varadero-ba, Kuba egyik legszebb tengerparti városába. Az út mentén hatalmas hordópálmák zöldellnek.

A tenger csodálatos égszínké, a partot finom homok borítja. Pár méterrel odább elegáns szálloda ad otthont kizárólag „dolláros” vendégeknek. Meglepően jó állapotban van és még meg is fizethető. A szálloda közelében egy régi milliomos villája – egyetlen, amely megmaradt a forradalom győzelme óta – szolgál idegenforgalmi látványosságként. Hazafelé Havannán keresztül jön velünk az autóbusz. Idegenvezetőnk egy nagy üres telekre mutatva hozzánk fordul. „Ezen a helyen építik majd fel a stadiont és a szállót a pan-amerikai játékokra.”

Pánamerikai játékokat rendeznek? – gondolkodom magamban. Itt Kubában? Mikor a strandon még a pólót, papucsot, sőt a fűrdőnadrágot is levették a gyerekek az emberről? Mikor még arra sincs pénz, hogy új buszokat vegyenek maguknak? Az ember lép-ten-nyomon félig lerobbant, épp-hogy-szét-nem-eső Ikarus buszokat lát az utcákon közlekedni. Erre pedig igazán telhetne. . . Idegenvezetőnk – mintha kitalálta volna gondolataimat – folytatja: „A forradalom győzelme óta sokat emelkedett nálunk az élet-színvonal. Az embereknek van mit enniük, rendes ruhákban járnak, az oktatás, az egészségügy magas színvonalú, a tömegközlekedés fejlett. Erre már felkapom a fejem. „Még, hogy fejlett!? Ezt, hogy érti?” – kérdem.

– „Az, hogy a buszokon nincs leszállásjelző, mit számít, kérem. Az emberek ugyanis ütögetik a busz tetejét, ha le akarnak szállni. Az, hogy a kocsikon nincs index, szintén nem fontos. Az ember

kilógatja az ablakon a jobb kezét, ha jobbra, a balt, ha balra akar menni. Mindez csak a kubai nép fantáziáját, találékonyosságát csicséri. De az már igenis fontos fegyvertény, hogy nálunk autóbusszal mindenhova el lehet jutni. Olcsón” – fejezi be megdicsőülten. Igen, ez tényleg valami. Csak az nem mindegy, hogy milyen állapotok mellett!

Az utasok egymás hegyén-hátán nyomorgnak. A kapaszkodók félig lekonyulva lógnak. Igaz, nem is nagyon van szükség rájuk, hiszen a tömeg nyomása biztosít afelől, hogy senki el nem esik még egy-egy nagyobb kanyarnál sem. A helyi buszokra – csúcsidőn kívül – még csak-csak felfér valahogy az ember. Feltéve, ha elég szemfüles. A távolsági buszokra való feljutás sem okoz gondot a turistáknak. Annál inkább a helybélieknek. A buszmegállókban egy hosszú, kígyózó sor arra vár, hogy leülhessen majd a járművön, amellyel igen messzire is el lehet jutni. Egy utcasarokkal arrébb áll a kevésbé kényelmes utasok sora, akik inkább állnak, nyomorgnak a buszon, csak hogy felférjenek. Néhány fél óra elteltével ez általában sikerül is nekik.

De hát ez a nép híres a türelméről!

Őket látva akaratlanul is eszébe jut az embernek a Pató Pál úri szemlélet: „Ej, ráérünk arra még!”

Lehet, hogy valóban ez lenne a hosszú, nyugalmas élet titka? Így vagy úgy, Kubában erre feltétlenül szükség van.

Durst Judit

Minden olyan ország- vagy régiótanulmány, amely kísérletet tesz a különféle gazdaságpolitikai koncepciók és az alkalmazott gazdasági mechanizmusok sikerreinek, illetve inkonzisztens voltának külső és belső okait feltárni, számos hazai tanulságot is szolgáltat. Kollár Zoltánnak, a világgazdaságtan tanszék munkatársának a tanulmánykötete (*Fejlődés válságban. Tanulmányok Latin-Amerika gazdaságáról Szeged, 1988.*) különösen aktuális e tekintetben, mivel Latin-Amerika fejlődéstörténetének egész ívét felölelő elemzésen túl bőséges adalékokat szolgáltat a modern világgazdaság működési mechanizmusa egészének megértéséhez.

A kötet egészének alapos olvasásával az alábbi kép rajzolódik ki.

Az elmúlt években fokozódott a társadalmi polarizálódás. A feldolgozóipari ágak megjelenésével, a fejlett tőkés országokból „kihelyezett” alapanyaggyár-

Megszívlelendő tanulságok

tás következtében „modernizálódott” munkásrétegek jelentek meg. Ugyanakkor az igen eltérő tulajdonviszonyok, munkakörülmények, rétegérdekek, szervezetszabványok, miatti a proletariátus erősen differenciált. Az államszervezet felduzzasztása (apparátus, oktatás, egészségügy), és a terciér szektor növekedése folytán hirtelen megugrott a közép-réteghez tartozók száma, akik politikailag aktív tömegbázist képeznek. Nagymértékben csökkent a mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya; a vidék elnyomorodása következtében az agrártömegek a nagyvárosok szélére húzódtak, korábbi életformájukból kiszakadtak. A munkanélküliség és az alulfoglalkoztatottság európai mércével elviselhetetlen. Mindez a társadalmi struktúra instabilitását, a politikai viszonyok ingatlanságát eredményezi.

gyen a dékánhelyettes.

Zalai Ernő igazgató adott tájékoztatást a NTI de facto máris érvényben levő új felépítéséről. Eszerint az eddigi osztályok intézeti tanszékeként működnek tovább, élükön tanszékvezető áll, az intézet igazgatója pedig rotációs alapon közülük kerül ki. A vita – kezdetben finom célzásokkal – rámutatott az irritáló pontokra: mit jelent mindez a szobaelosztásnál, ugyanannyi vezetői pótlékot kap-e majd egy 3–5 fős intézeti tanszék vezetője, mint egy

A hazai burzsoázián belül továbbra is létezik a külföldi tőkéktől közvetlenül függő és a nemzeti vállalkozók kettőssége. Ez utóbbi alkupozíciója azonban a gazdasági nehézségek ellenére is, főleg az adósságváltás „kölcsonös függés” jellege kapcsán, javult. Elsősorban a kulcsországokban megfigyelhető a burzsoázia két szárnyának közeledése, amihez csatlakoznak a birtokaikat modernizáló nagy földtulajdonosok is.

Az egészségügyi ellátás tömeges mértékben javult, csökkent a gyermekhalandóság, nőtt az átlagos élettartam. A lakosság növekedési rátája ebben a térségben a legmagasabb. Kulturális téren az utóbbi két évtizedben lényeges előrelépés tapasztalható az analfabétizmus felszámolásában az iskolázottság szintjének emelésében – az általános iskolától az egyetemig –,

és az amerikai mintára működő tömegtájékoztató eszközök nagyrészt felszámolták a vidékek elszigeteltségét.

A hadsereg tisztikara, amely az elmaradottság korábbi szakaszában többnyire aktív szerepet játszott a nemzeti integrálásban, vesztett „elit” jellegéből, feltöltődött népi elemekkel.

Csökken a szervezetszabvány, rendszeresebb, sokrétűbb képzésből fakadó korábbi előnye a civil szakemberekkel szemben. Mindez új demokratizálási mozgalmat indított el Latin-Amerikában. Ez a folyamat visszafordíthatatlanná csak úgy tehető, ha a 2000-ig elfogadott, a kötet záró cikkben elemzett fejlesztési elképzelések sikerre vihetők.

A kötetet nemcsak a Latin-Amerika kutatások aktív művelőinek ajánlom, hanem mindazoknak, akiket a világgazdaság működésének jelene és jövője izgat.

Z. M

Személyi ügyek Intézeti osztódások

A dékánhelyettes személyéről, a kari munkaterről, béremelési és személyi ügyekről, valamint a Népgazdaság Tervezési Intézet és a Matematikai és Számítástudományi Intézet szervezeti átalakulásáról tárgyalt Zalkó Lajos vezetésével a közgazdasági kar tanácsa szeptember 13-án.

A testület egyhangúlag támogatta, hogy továbbra is Mikó Gyula le-

30–40 fős kari tanszéké, stb? Általánosságban is megfogalmazódott az a kritika, hogy ez az „osztódás” az ésszerű méretek és a hatékonyságnövelés helyett a mennyiségi terjeszkedés siralmas tendenciáját jelzi. Ugy tűnt, a téma nem megvitatás, jóváhagyás, hanem tudomásulvétel céljából került a kari tanács elé. Ezt a hozzászólók többsége elfogadta, azzal a kitételrel, hogy a hasonló szervezeti átalakulások ezentúl is az illető egy-egy belső ügyeként kezeljék, abba kívülről senki ne szóljon bele.

A vita után végül tudomásul vette a kari tanács a NTI és a Matematikai és Számítástudományi Intézet átalakulását. Ez utóbbi egyébként három intézeti tanszékre és egy intézeti kutatócsoportra osztódott.

Jóváhagyólag tudomásul vette a kari tanács, hogy Palánkai Tibor 10 hónapos külföldi tartózkodása alatt Kollár Zoltán vezeti a világgazdasági tanszékét.

Végül a kari munkaprogramot és a munkaterről vitatta meg a testület.

M.G.

UNIVERSITAS

Újra érvényes a már tavasszal jól bevált prémiumrendszer!!

Ennek lényege az a tagunk, aki egy adott hónapban, egy munkán legalább 40 órát dolgozik, az arra a keresetére 10% prémiumot kap, azaz például 70.- Ft-os órabért helyett 77.- Ft-os órabért dolgozik. Ez a rendszer 1989. október 1-jétől 1989. december 31-ig érvényes. Havonta azonban legfeljebb 64 órát lehet dolgozni!

A tagsági viszonyt 1989. október 20-ig kell meghosszabbítani az UNIVERSITÁS-irodában. Ehhez az érvényesített diákigazolvány szükséges.

A szeptemberi kereseteket október 19-én fizetjük 13-17 óráig.

Pénztári órák: hétfőtől—csütörtökig 13-16 óráig.

pénteken nincs pénztár.

Jelenleg a következő munkákra lehet jelentkezni:

1. Fizikai:

Magyar Posztó	3 műszak	Pesti Imre 1385-217
Lőrinci Fonó	3 műszak	Hoffmann József 1122-422
Novolit KSZ	de., du. esetenként hétféve	Szabó Zoltán Tibor 1480-816
Bp. Kőolajip. Gépgyár	de., du. hétféve	Juridesz Magdolna az Irodában
Schuller Irószergyár	de., du.	Pásti Zoltán 1385-217
Élégp	3 műszak	Michl Ferenc 1385-217
Papírárúképz. Ip. Szöv.	de., du.	Deli Ágnes 1480-816
Bp. Lift	de., du.	Csáki Sándor 1384-766/101
Orsz. Érc- és Ásványbányák, takarítás	du.	Bejcziné Horváth Irma 1173-033/L.411.
Budaplast	du. fiúk	Forgó Ferenc 1764-481
Novotel – mosogatás		Madas Kinga 1764-481

2. adminisztratív

Csavaripari Váll.	kötetlen munkaidő de., du.	Kelemen Gabriella 1329-279
Csemege Keresk. Váll.	de., du.	Pesti Imre 1385-217
ELMű	de., du.	Gyéánt Csilla 1173-033
Föv. Óra-Ékszer – gépkönyvelés	de., du.	Juridesz Magdi az Irodában

3. szakmai

Ferunion, idegen nyelvű lev.	Juridesz Magdi az Irodában
Ganz Felvonógyár – közgázós szakmai	Szabó Zoltán Tibor 1480-816
Novaglóbusz – közgázós szakmai	Oláh Gyöngyi 1173-033/F.602.
Agrikon auto–CAD rendszerre műszaki tervrajzok sz.gépes felvitele	Varga-Balázs Béla 1147-975
Bp. Lift – közgázós szakmai	Csáki Sándor 1384-766/101. sz.

4. Adatgröztítés

Áll.Eü-i és Él.vizsg. Szolg.	Simon Adrienn 1173-033/F.310.
Autóker	Vass Lucia – Iroda
MHB Műszaki Ell. Leányváll.	Babics Egon 1384-766/217
Bp. Bank	Babics Egon 1384-766/217
Kév–Metro	Márkus Judit 1173-033/F.508.

Címünk: 1092 Bp., Kinizsi u. 1-7.
I./160. szoba
Telefon 1170-233/150 vagy 1176-426

Keress bennünket, hogy kereshess!

UNIVERSITAS

Figyelem elsős évfolyam! A tanári tanácsadó testület névsora

Adorján Csaba számvitel tsz. 1176-612 vagy 1170-233/266 m.; Ábrahám Ágota áruforg. (302. szoba) 1186-855/252 m. titk. 1186-855/351 m.; Bába Ágnes számvitel tsz. 1176-612 vagy 1170-233/265 m.; Bakacsi Gyula vezetési és szerv. tsz. (375. sz.) 1188-040 vagy 1186-855/377 m. lakás: 1487-768; Banyár József pol.gazd. tsz. Ráday koll. 602. szoba 1384-766; Berács József marketing tsz. 1170-233/261 m.; Bor Irén vezetési és szerv. tsz. (381. sz.) 1188-040 vagy 1186-955/313 m.; Branyiczki Imre vezetési és szerv. tsz. (375. sz.) 1188-040 vagy 1186-855/377 m.; Endrész Marianna váll. gazd. tsz. 1174-106/20 m. vagy 1174-188/20 m.; Forgács Csaba agrár tsz. 1186-855/293 m.; Frenyó Andrea külgazd. tsz. 1176-652 vagy 1186-855/283 m. vagy 1186-855/312 m.; Gáspárné Vér Katalin MSZI (K. 465. sz.) 1170-233/231 m.; Kalotay Kálmán vil.gazd. tsz. (K. 164/a) 1182-313; Kovács Erzsébet MSZI 1170-233/124 m.; Spéder Zoltán Nép gazd. Terv. I. 1170-233/256 m.; Sugár András statisztika tsz. 1176-118, lakás: 1113-579; Sz. Kis László vezetési és szerv. tsz. (375. sz.) 1188-040 vagy 1186-855/377 m.; Tóth István szociológia tsz. 1175-172 vagy 1186-855/334 m.; Vági Márton pol.gazd. tsz. (219.1. sz.) 1176-530 vagy 1186-866/204 m.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Közgazdaságtudományi Egyetem marketing tanszéke munkatársat keres, aki járatos a társadalomtudományi, piaci információk számítógépes, döntően kvantitatív elemzésében (SPSS, SAS stb.), oktatásában, vagy vállalkozik ezek elsajátítására.

A pályázat tartalmazzon szakmai életrajzot, valamint a jelentkező egyéni elképzeléseit és tudományos céljait. Jövedelem a végzettségtől, gyakorlattól és a teljesítménytől függ.

A pályázatokat írásban kérjük az MKKE marketing tanszékére, az 1828. Bp. 5. Pf. 489. címre.

Valamennyi pályázatra válaszolunk.

NÉPKÖZTÁRSASÁGI ÖSZTÖNDIJASOK

Hagyományainknak megfelelően a tanévnyitón ismertetésre került a népköztársasági ösztöndíjat elnyert hallgatók névsora. Ebben az elismerésben a kiemelkedő tanulmányi előmenetelt folytató, a közéleti-közösségi tevékenységben példát mutató hallgatók részesülnek. Erre a tanévre a művelődési miniszter 35 hallgatónak ítélte oda a népköztársasági ösztöndíjat.

Külgazdasági szakon

Horváth Márta IV., évf., Bokor Attila II. évf., Korein László II. évf., Marton Anna II. évf., Langer Zsuzsanna III. évf., Broda Judit II. évf., Sós Tamás III. évf., Éhn Gabriella IV. évf., Bálint Mária IV. évf., Iván Gábor III. évf., Sajtós Edit III. évf., Körmendi Éva III. évf.

Mezőgazdasági szakon:

Pencz Rudolf III. évf., Kalik Béla III. évf.

Nemzetközi kapcsolatok szakon:

Szarvas László III. évf., Barsi Éva III. évf.

Ipar szakon:

Kerekes Zsuzsanna III. évf., Béncz Marianna III. évf., Vágó Tamás II. évf.

Pénzügy szakon:

Mikolasek András II. évf., Józsa Judit II. évf., Berényi Gyöngyvér II. évf., Szantner Györgyi III. évf., Farkas Adam II. évf., Hügyecz Edit III. évf., Szeles Mária III. évf.

Tervgazdasági szakon:

Kriszt Erika IV., évf., Veitz Gábor IV. évf., Takács Zoltán IV. évf.

Tanár A szakon:

Budai Edit IV. évf., Verebesné Szabó Erzsébet IV. évf.

Tanár B szakon:

Bosnyák János III. évf., Mikáczó Éva IV. évf., Veres Tünde II. évf., Papp Edit III. évf.
Gratulálunk!

Tudásalapú

információ feldolgozás

Az MSZI Informatika osztály fakultatív jelleggel az információ feldolgozás legújabb eredményei iránt érdeklődő hallgatók számára ez évtől új szeminárium sorozatot indít Tudásalapú információ feldolgozás. Alapelvek és módszerek címmel. A sorozat előadói kiváló külföldi és hazai szakemberek. Az első félév tárgya: Principles of object oriented programming and logic (Az objektum orientált programozás alapelvei és logika).

Az idei szeminárium angol nyelvű ezért angolul jól értő és beszélő hallgatók jelentkezését várjuk. A szemináriumok látogatásának más előfeltétele nincs. Jelentkezés a K 456-ban. Érdeklődni ugyanitt lehet.

MSZI Informatika osztály

SZEMÉLYI VÁLTOZÁSOK

Egyetemünk oktatója lett júliusi belépéssel:

De La Torre-Maicas Carlos Hector újlatin tanszék adjunktus; Szabó Erzsébet újlatin tanszék tanársegéd; Olasz György újlatin tanszék másodállású tanársegéd; Pisák Gyöngyi angol tanszék tanársegéd.

Augusztusi belépéssel:

Szarvas Lászlóné gazdaságtörténet tanszék tudományos munkatárs; Szarvas László politikaelmélet tanszék főállású docens; Károlyi Lászlóné német tanszék adjunktus; Görög Mihály technológia tanszék adjunktus; Ujházy László nemzetközi kapcsolatok tanszék tanársegéd; Behzinger Zsuzsa áruforgalom tanszék tanársegéd, Euké Eszter Anna angol tanszék nyelvtanár; Szabó Éva angol tanszék nyelvtanár; Topál Katalin angol tanszék nyelvtanár.

Szeptemberi belépéssel:

Mátrai Lajosné polgazd. tanszék adjunktus; Gedeon Péter polgazd. tanszék tudományos főmunkatárs; Vellai Györgyi polgazd. tanszék mellékállású főmunkatárs; Ferber Katalin polgazd. tanszék mellékállású adjunktus; Túrei Sándor polgazd. tanszék mellékállású adjunktus; Benke Eszter angol tanszék tanársegéd; Francisco Pellicer Ramirez újlatin tanszék tanársegéd; Csernyák Miklós MSZI főmunkatárs mellékfoglalk.; Fekete Éva angol tanszék nyelvtanár; Homolya Katalin angol tanszék nyelvtanár.

Kilépett egyetemünkről júliusban: Csémi Mária angol tanszék adjunktus; Láng János polgazd. tanszék adjunktus.

Augusztusban:

Felber Mária marketing tanszék adjunktus; Rakó Gizella számviteli tanszék tanársegéd; Bognár Károly nemzetközi kapcsolatok tanársegéd; Molnár Gusztáv nemzetközi kapcsolatok tud. főmunkatárs; Vyzi István nyelvi labor egyetemi docens nyugdíjba vonult; Fodor Béláné angol tanszék tanársegéd.

Szeptemberben:

Tóth Gyula számvitel tanszék docens nyugdíjba vonult, Nádai Pál testnevelő tanár nyugdíjba vonult.

KÖZGAZDÁSZ

A Marx Károly

Közigazdaságtudományi Egyetem

lapja

Felelős szerkesztő

HALAY EDIT

Szerkesztőség

Budapest IX., Dimitrov tér 8. 1093

Telefon 1174-548

Kiadja a Hírlapkiadó Vállalat

Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3.

Felelős kiadó.

VÁGNER FERENC

Készíti Dél-Pesti ÉSZKV

Nyomdai részleg

1165 Emma u. 1.

Felelős vezető Kerekes Ferenc

ISSN 0230-7529